Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XII Broj 134; Avgust 2016. godine
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

direktor NIU „BIC"
Mirko Bajić
v.d. glavnog i odgovornog urednika:
Nikola Stantić

Savit novina:
Mirjana Savanov, Nikola Babić, Agneza Rodić Vojnić, Branko Pokornić, Ružica Parčetić

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Stalni saradnici:
Eva Bačlija, Ana Vojnić Kortmiš, Desa Kujundžić, Ružica Parčetić, Tihomir Kujundžić Matković, Ksenija Stojčić, Zvonko Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Dužionica u Somboru

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica
Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bunjnacsav@gmail.com

Regionalna kancelarija u Somboru:
Trg Svetog Đorđa 1
Telefon/fax: 025 434-059

CIP – Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. I, br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Iako Bunjevci odavno više nisu jedino upućeni na zemlju, ima nas razni profesija, stručne spreme..., ljubav prema zemlji je nikako upletena u DNK lanac našeg postojanja. I zato svi, i oni koji i danas stoje na njivi, i oni koji su o tom samo slušali, dobro znaju koliki se važan poso obavlja na plodnim poljima naše ravnice.

Zato i ne čudi što Bunjevci slave Dužijancu, pa čak i ko jedan od nacionalni praznika. Upravo je litnje vrime puno dešavanja vezani za Dužijancu, održane su već proslave u Somboru, Čonoplji i Bajmoku, a pripravlja se centralna proslava u Subotici.

I tako, u divanu sa čeljadi, na njivi, uvik lako pripoznamo karakteristike Bunjevaca, u poslu, pokretima, ričima, pa čak i na samom licu, na brku koji se digne kad se uzme u dlanove vlat žita, protrlja, i kad krenu ispadat zlatna zrna.

Baš je tako bilo i u Bajmoku, na risu. Vruće, peče, njiva dugačka, a risar marljivo radi svoj poso. Uporan, nezadrživ, ko „tija rika koja roni brig". Padaju otkosi, padne i koja kap znoja, al se neće otet žalba da je poso težak.

Divanimo s njim u jednoj kratkoj pauzi izmed dva gutljaja vode. Uobičajena novinarska pitanja, kako se radi danas, kako se radilo kadgod, pa jel teško, i sve već po redu.

Odgovara risar, kratko, škrto, ko da žuri, ko da se i danas boji da neće kaka ampa potuć žito, odnet cilogodišnji rad, i onda, u samo jednoj rečenici daje odgovor na niz pitanja: „Kad imaš kruv, imaš sve".

I nije ostavio prostora ni za nova pitanja, el podpitanja, već samo povod da svi mi promislimo. Koliko nam je zaista malo potribno, a da opet imamo sve!

Strana 4-5

Strana 7

Strana 8-9

Strana 10-11

Strana 14-15

Strana 15-16

Sadržaj

4-5
Nadaje se boljem položaju nacionalni manjina
6
Gost – pridsidnik Republike Srbije
7
Bogat program za jubilej
8-9
Uvažavanje pridaka i ravnice
10-11
Bandaš i bandašica po sokacima Bajmoka
12
U slavu i čast novom kruvu
14-15
Kad imaš kruv, imaš sve
15-16
Rana koja nikad ne dosadi
17
Da postane tradicija

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

PRIDSTAVNICI BUNJEVAČKOG NACIONALNOG SAVITA IMALI DOSTA OBAVEZA

Nadaje se boljem položaju nacionalni manjina

Prvi sastanak Koordinacije nacionalni savita u Novom Pazaru

U proteklom periodu, izmed dva broja „Bunjevački novina", u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine, iako je litnje dobo, bilo je dosta aktivnosti, a kako saznajemo od **dr Suzane Kujundžić Ostojić**, pridsidnice NSBNM, rič je o važnim temama za sve manjine, med njima i bunjevačku.

Koordinacija u Novom Pazaru

– Imali smo sastanak Koordinacije nacionalni savita, i to prvi put u Bošnjačkom nacionalnom savitu u Novom Pazaru, čiji će pridstavnici pridsidavat Koordinacijom u naredni godinu dana. Razgovori su se vodili oko dvi tačke. Jedna se ticala zakonski okvira za koje se bore pridstavnici nacionalni manjina, a druga se ticala obrazovanja. Jasno je da su obadvi tačke bile zanimljive i nama Bunjevcima – divani dr Kujundžić Ostojić, pa ukratko prinosi o čemu je najvećma bilo riči:

– Zaključak je da se sa našim zahtivima moramo obratit Vladi Republike Srbije i nadležnim ministarstvima. Teme moraje bit pisanje novog Zakona o nacionalnim savitima, tu aktivnosti moraju bit redovnije, al isto tako taj zakon ne smi bit u koliziji sa drugim zakonima. Također, Zakon mora imat i kaznene mire, da, na primer, ako se ne poštivaje odredbe Zakona, možemo tražit zaštitu. Taki smo primer i mi, Bunjevci, imali nedavno, a rič je o nepoštivanju pridloga Savita oko raspodile budžetski sridstava. Napravili smo grupu od pet članova, a med njima sam, iako nisam pravnik i ja, a trudiću se da se ne zaborave ni nama slične zajednice koje nemaje matične države i koje još nemaje završen proces institucionalizacije.

U drugom dilu divana akcenat je metnut na obrazovanje, a cilj je da se specifični zahtivi svake nacionalne manjine integrišu u jedan zajednički zahtiv Koordinacije.

– Za nas, Bunjevce, je svakako značajno da imamo svoj predmet, bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture, a u zvaničnim dokumentima to se više ne pridpostavlja, nego se to i kaže, tako da stoji formulacija „jezik/govor". Insistiramo da nadležno ministarstvo priznaje i grupe manje od 15 đaka, a upućen je i zahtiv da se potpiše trojni ugovor na relaciji nacionalni saviti, Ministarstvo prosvete i Zavod za izdavanje udžbenika. To bi otklonilo nedoumice oko finansiranja izdavanja udžbenika. Dosad je osam savita, i to oni zajednica koje imaju kompletnu nastavu na maternjem jeziku take ugovore i potpisalo, a mi insistiramo da svi uđu u taki sistem – nastavila je dr Kujundžić Ostojić.

Velika kontrola u finansijskom poslovanju

U saradnji sa Kancelarijom za ljudska i manjinska prava i Ministarstvom kulture i informisanja, Misija OEBS u Srbiji organizovala je u Kovačici, u periodu od 18. do 20. jula, dvodnevni seminar na temu upravljanja finansijama i projektima iz oblasti kulture i informisanja. Na seminaru su, u ime Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine prisustovale **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Savita, i **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu u NSBNM.

– Divanili smo dosta o načinima apliciranja i ostvarivanju sridstava po pitanju finansiranja u ove dvi oblasti, i zaključeno je da nam svima triba obuka u pisanju projekata, jel će cio proces od strane države bit dignut na viši nivo. Dosad su se saviti finansirali linearno, u četri oblasti, a u budućnosti će se morat tačno znat koje će se aktivnosti sprovodit, svaki korak mora bit obuvaćen planom, mora se znat ko će šta radit, koliko će to koštat i kake će koristi imat zajednica. Svaki dinar će morat bit iskazan i u planu i u realizaciji, neće bit kršenja rokova, primištanja sridstava, budžetski rezervi... Novci će moć bit samo dobijeni i potrošeni za ono što je planom pridviđeno i odobreno, a ostalo će se, ako se ne potroši kako triba, morat bit vraćeno. Analizirani su javno svi finansijski izveštaji nacionalni savita, izveštaji revizora, izneti su problemi. Kod nas problema nije bilo, ni zbog trošenja novaca, ni zbog izveštaja revizora, čak smo i apostrofirani ko dobar primer. Jedino ćemo finansijski plan za 2017. godinu morat uradit u skladu sa novim naznakama, dakle, svaka aktivnost će morat bit tačno isplanirana, sa svim koracima, troškovnikom i benefitima za zajednicu... Jasno je da država uvodi mnogo više discipline, očekivam da će pojedini saviti imat problema, jer smo čuli da ima primera nenaminskog trošenja sridstava. Takođe, jasno je da će svima nama tribat dosta znanja, al i discipline i strpljenja da bi nacionalni savit vodili po svim pravilima – istakla je dr Suzana Kujundžić Ostojić i dodala da će se morat vodit računa o rodnoj ravnopravnosti, mada kod Bunjevaca to ni prija nije bio problem.

Kad je rič o finansiranju, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine ne očekiva da će bit poboljšanja.

– Biće više discipline, al ne očekivamo veliku prominu u iznosu, bar ne u plusu. Razmatra se i način finansiranja savita. Ideja je da se ne radi ko sad, da se po trećina sridstava dobija na osnovu brojnosti zajednice, razvijenosti i oblasti o kojima se stara, nego da se radi samo na osnovu brojnosti i onoga što nacionalna zajednica ima. Tako finansiranje bi donelo veliku nepravdu. Postoje „starije" i veće nacionalne manjine koje već imaju, na primer, dnevni list, zavod za kulturu... Em što imaje već primanja od države za to, pa još će dobijat dodatne poene za to, a mi, koji to još nemamo i koji se još uvik borimo za naša prava, nećemo podršku imat da ta prava dostignemo. Nadam se da će finansiranje ić u smeru pravednije raspodile nego što je bilo dosad.

AKREDITOVANI SEMINAR

Divaneć o obrazovanju dr Kujundžić Ostojić je dodala:

– Uspili smo da dobijemo i jedan akreditovani seminar, nalogom ministra je proglašen od posebnog značaja. Naziv će bit ko što je i naziv predmeta na Pedagoškom fakultetu u Somboru „Etno-kulturna istorija Bunjevaca", a na njega će ići samo učitelji koji su već u nastavi bunjevačkog. Seminar će trajat dva dana, biće krajom avgusta, a vidićemo još oćel jedan dan bit pridavanja u Subotici, jedan u Somboru, jel obadva u Somboru. Prof. dr Saša Marković će pridavat o pitanjima identiteta i etnologije, dok ću ja divanit o bunjevačkoj književnosti i istoriji. Time ćemo dobit bar dio odgovora kad nas pitaju „A šta su to vaši pridavači završili da bi mogli da pridaju ono što pridaju" – divani dr Kujundžić Ostojić.

Akcioni plan

U Beogradu je 12. jula pridstavljen koncept metodologije praćenja i izveštavanja o sprovođenju akcionog plana za ostvarivanje prava nacionalni manjina u organizaciji Kancelarije za ljudska i manjinska prava, a o temi su divanili **dr Suzana Paunović**, v.d. direktora Kancelarije, i **Barbara Ligl**, stalni tvining savitnik.

– Svaki nacionalni savit izno je sopstveni izveštaj o sprovođenju Akcionog plana, da se vidi šta su saviti tražili po određenim oblastima, al i šta su oni uradili po pitanju implementacija. I to je samo primer da je država rišila da uvede više discipline – ističe dr Suzana Kujundžić Ostojić na kraju.

N. S.

Sa sastanka u Kovačici najavili veću kontrolu u finansiranju

SVE JE SPREMNO ZA OBILUŽAVANJE NACIONALNOG PRAZNIKA BUNJEVACA „DANA DUŽIJANCE”

Gost – pridsidnik Republike Srbije

Sve je spremno za ovogodišnje obilužavanje nacionalnog praznika Bunjevaca „Dana Dužijance”, pa će i ovog 15. avgusta biti prilika da se vidi lipota bunjevački običaja u centru Subotice. Iza organizacije ovogodišnjeg nacionalnog praznika stoje Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine u Srbiji, Centar za kulturu Bunjevaca i Bunjevački edukativni centar „Ambrozije Šarčević”.

– I ove godine ćemo „Dan Dužijance” proslavit onako kako smo navikli, svečanom povorkom kroz centar Subotice, „Velikim kolom” u centru, posli tog ćemo prošetat do biste Blaška Rajića di ćemo položit vinac, a potom ćemo u Velikoj većnici Gradske kuće u Subotici održat svečanu akademiju – divani **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i najavljiva počasnog gosta:

– Pridsidnik Republike Srbije Tomislav Nikolić će nam učinit veliku čast i biće gost na svečanoj akademiji – istakla je pridsidnica NSBNM i pozvala sve Bunjevce da se pridruže obilužavanju nacionalnog praznika.

– Ove godine imamo priliku proslavit nacionalni praznik na godišnjicu od 330 godina dolaska Bunjevaca na ove prostore, tako da će i sama svečanost imat širu dimenziju.

„Dan Dužijance” su Bunjevci izabrali ko jedan od svoja četri nacionalna praznika, a prema ričima dr Kujundžić Ostojić to nije bilo slučajno.

– Kad je osnovan Nacionalni savit, 2003. godine, vodilo se računa o tom koji će bit nacionalni praznici. Tribalo je pronać ono što najbolje karakteriše naš nacionalni identitet, kulturu i običaje. Svakako da je med takim momentima i Dužijanca. Na ovim prostorima smo živili od zemlje i taki način života je bio osnova Bunjevaca, al smo taj običaj doneli i iz oblasti iz koje smo došli u ove krajove. Iako su krajovi otkaleg smo došli pasivniji u smislu poljoprivrede, i tamo je bio običaj proslave Dužijance. Naši stari Bunjevci su o Dužijanci divanili ko o starovinskom običaju koji je donet iz pradomovine i koji nije zaboravljen. Ode je taj običaj bujo, zbog obilja plodne zemlje. Ključan momenat desio se 1911. godine kad je Blaško Rajić od salašarske Dužijance, koju je proslavljala svaka familija, sve ujedinio u jednu veliku povorku i da se pokaže šta je ono najvridnije što mi, Bunjevci, imamo. I danas se zato trudimo da pokažemo svitu kaki smo mi, Bunjevci. Običaji se, svakako, minjaju sa vrimenima i ljudima, nije sve isto ko kadgod, al trudimo se da se osnovno značenje Dužijance svakako ne promini – divani dr Kujundžić Ostojić.

I ove godine kruv će u Gradsku kuću unet bandaš i bandašica

N. S.

VRŠE SE POSLIDNJE PRIPRAVE ZA „FESTIVAL BUNJEVAČKOG NARODNOG STVARALAŠTVA”

Bogat program za jubilej

Kulturnu-umitničko društvo „Bunjevka” obavlja završne priprave prid jubilarni, petnajsti „Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva” koji će se odvijat početkom septembra. Bogat i raznovrsan program obećava zanimljive i vridne festivalske dane.

– Ove godine smo uvršteni u projekat „Dani evropske baštine”, a rič je o dešavanjima širom Evrope u septembru. Dugogodišnji rad na očuvanje kulture jednog naroda je pripoznat, tako da ćemo ove godine bit na karti Evrope, najprija zbog ovogodišnje teme „Živeti sa kulturnim nasleđem”, a to je upravo ono što KUD „Bunjevka” radi – divani **Kata Kuntić**, pridsidnica KUD „Bunjevka”.

Kata Kuntić pozdravlja goste na prošlogodišnjem Festivalu

Ovogodišnji Festival prolazi u znaku više jubileja, 15 godina je Festivala, 20 godina KUD „Bunjevka”, a isprid svega je jubilej od 330 godina naseljavanja Bunjevaca na prostore današnje Bačke. Taj jubilej je i programski uokvirio dešavanja u septembru.

– Prvi festivalski dan je 5. septembra, a na sceni „Jadran” će u 19 sati bit premijerno izvedena pridstava „Zemlja naši pradidova”. Ona će kroz tri čina, nuz velik broj glumaca i statista pokazat jedan važan dio bunjevačke istorije, kroz dešavanja u 17., 18. i 19. viku. Drugog festivalskog dana, 6. septembra, u 18 sati, u sali 211 Otvorenog univerziteta biće veče posvećeno istom jubileju, a o 330 godina doseljavanja Bunjevaca divaniće dr Aleksandar Raič. Njegov referat će bit potkripljen i video projekcijom materijala, al i izvođenjem groktalica Stele Bukvić. Dan kasnije, u isto vrime i na istom misto, veče će bit posvećeno obilužavanju 380 godina od rođenja fra Mihajla Radnića, prvog bunjevačkog pisca, a o njemu će divanit dr Suzana Kujundžić Ostojić, takođe nuz prigodan program.

Četvrti festivalski dan će bit, takođe bogat, a on je posvećen četvrtoj panel konferenciji „Usmeno narodno blago, običaji i tradicija Bunjevaca u Bačkoj”.

– Konferencija se održava 8. septembra, u Plavoj sali Gradske kuće u Subotici, od 11 sati. U okviru nje ćemo pridstavit Zbornik radova od prošle godine, a potom će bit održan niz stručni pridavanja. Divaniće koordinator Centra za nematerijalno kulturno nasliđe Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije, a biće nastavljena inicijativa za zaštitu nematerijalnog kulturnog nasliđa Bunjevaca, za upis na reprezentativnu listu UNESCO-a. Nela Ivić će divanit o tradicionalnom kolaču božićnjaku, Branko Pokornić o običaju polivača na Vodeni ponediljak, Tamara Babić o prvim bunjevačkim komponovanim pismama, dok ću ja obradit temu „Slamarstvo – bunjevačko nacionalno nasliđe”. Sva će ova pridavanja bit obogaćena propratnim materijalnima i prigodnim video projekcijama. U drugom dilu, istog dana od 18 sati, na Otvorenom univerzitetu, na drugom spratu, u prostorijama Bunjevačkog omladinskog centra, biće održana i praktična radionica izrade božičnjaka koju će vodit Nela Ivić i Marija Bošnjak.

Peti, ujedno i završni dan Festivala, biće održan 9. septembra. U holu Otvorenog univerziteta biće postavljena izložba fotografija „Živit s kulturnim nasliđem Bunjevaca”.

– Tom prilikom ćemo i promovisat monografiju istog naziva, a biće to ustvari jedna retrospektiva o radu Kulturno-umitničkog društva „Bunjevka” u protekli dvadeset godina. Gosti će moć vidit šta smo to sve uradili u ove dvi decenije, kojim smo se temama bavili, a prija svega, kako smo se trudili da sačuvamo kulturnu baštinu Bunjevaca. U završnom dilu ćemo na svečanoj akademiji podilit i zafalnice svima onima koji su bili nuz nas u protekli dvadeset godina – ističe Kata Kuntić i na kraju poziva sve Bunjevce, al i one koje zanimaju običaji i kultura Bunjevaca, da posite dešavanja u okviru Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva.

N. S.

„SOMBORSKA BUNJEVAČKA DUŽIONICA 2016.”

Uvažavanje pridaka i ravnice

Tradicionalno, 16. put zaredom od reosnivanja UG „Bunjevačko kolo”, 24. jula u somborskoj varoši održana je završna žetelačka svečanost, „Somborska bunjevačka Dužionica 2016”.

Svečani prašijun varoškim vincima s konjanicima na čelu pridvodio je **Milan Matarić**, rukovodilac sekcije fijakera i kadgodašnji bandaš (Dužionica 2013. godine). Za konjanicima išle su cure, bunjevačke kraljice, noseć velik žitni klas ko poseban simbol svečanosti, a priko dvadest fijakera s učesnicima i risarima u svečanim bunjevačkim nošnjama stizalo je prid crkvu. Za njima se lagano, ka župnoj crkvi, uputila i pešačka kolona gostiju.

Sveta misa – zafalnica na kojoj se blagosilja kruna od žita i kruv od novog brašna, održana je u crkvi Prisvetog Trojsva.

Veliko bandašicino kolo razvilo se na Trgu sv. Đorđa, a potom su se risari i gosti u svečanoj koloni uputili na prijem u varošku županiju.

Svečana povorka išla kroz centar Sombora

Centralne ličnosti „Somborske bunjevačke Dužionice 2016.”, bandašica i bandaš, **Sonja Krstić** i **Ivan Fratrić**, poneli su posvećen kruv do varoške županije di je, nuz prigodne riči bandašice Sonje, pridan somborskoj gradonačelnici, **Dušanki Golubović**. Gradonačelnica je istakla da su vake manifestacije zdravo važne za grad, jel se na taj način poštivaju i osobenosti pripadnika manjinski zajednica.

– Manifestacija Dužionica je za naš grad tradicionalna pre svega što je dugi niz godina obeležavamo, a obeležavamo je upravo iz razloga što ona favorizuje one vrednosti koje smatramo dobrim, poželjnim i korisnim za našu zajednicu. To su pre svega vrednosti koje poštuju i uvažavaju naše pretke i našu ravnicu u kojoj su stvarali i proizvodili od zrna kruv.

Svečanost somborske Dužionice uveličali su brojni gosti i pridstavnici bunjevački institucija i NSBNM iz Subotice, gosti iz Novog Sada, Svetozara Miletića, Beograda i Republike Mađarske koje je, u ime „Bunjevačkog kola” primio i pozdravio pridsidnik **Dejan Parčetić**.

Iz Pokrajinskog sekretarijata za

Bandašica pridaje kruv Dušanki Golubović, gradonačelnici Sombora

Dušanka Golubović i Dejan Parčetić

kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama, svojim dolaskom, svečanost somborske bunjevačke Dužionice uveličo

Prof. dr Nebojša Kuzmanović

je zaminik pokrajinskog sekretara **dr Nebojša Kuzmanović** koji je tom prilikom izjavio da će u Sekretarijatu posebnu pažnju posvetit kulturnim i obrazovnim programima i projektima nacionalni zajednica i njevi organizacija i udruženja, u oblasti amaterizma, i svesrdno ji pomagat, jel su to zdravo važne aktivnosti u stvaranju kulturni identiteta u višenacionalnoj sridini ko što je Vojvodina.

Naročito dragi gosti ovogodišnjeg žetelačkog slavlja bili su članovi ekipe RTV, emisije Petkazanje s autorom **Borom Otićom** na čelu, kojima je ova svečanost bunjevačkog običaja i tradicije motiv i tema za naredne emisije.

Veliko bandašicino kolo na Trgu svetog Đorđa

Gosti na putu do zgrade Županije u Somboru

Svečani ručak i veselje pripravljeni su u „Sali Lily". Tom prilikom, podpridsidnik Udruženja **Aleksandar Bošnjak** je uručio zafalnice vridnim kombajnerima. Veselje koje su pridvodili mladi risari iz GKUD „Ravangrad" i brojni gosti, nuz tamburaše orkestra „Još ovu noć" potrajalo je do večernji sati.

R. P.

KROZ „BAJMOČKU SEOSKU DUŽIJANCU" SITILI SE STARI OBIČAJA

Bandaš i bandašica po sokacima Bajmoka

Kako su to „Bunjevačke novine" već i pisale, u Bunjevačkom kulturnom centru „Bajmok" su se latili da ove godine dostojno obiluže Dužijancu. Tako su pokrenili projekat „Bajmočka seoska Dužijanca" koji je imo za cilj da uključi više manifestacija. Počelo je sve blagoslovom žita, nastavljeno je kroz izložbu radova od slame, risom, radionicama za čišćenje slame i izradu perlica, a veliko finale Bajmočani su napravili u nedilju, 10. jula, kad je u crkvi Svetog Petra i Pavla održana misa zafalnica.

Okupljeni članovi BKC „Bajmok", Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, al i tušta Bajmočana i gostivi mogli su vidit još jedared s koliko pažnje se Bunjevci odnose prema žitu, koliko im to zlatno zrno koje obezbeđiva život znači. Ono što je, svakako, lipo bilo čut, jeste i da velečasni **Žolt Bende** divani o dobrim odnosima i dobrom radu u BKC „Bajmok" koji stoji iza organizacije ovogodišnje Dužijance u Bajmoku.

– Znamo da je Dužijanca zafala Bogu i rataru na dobro obavljenoj žetvi. Bogu se zafaljivamo jel je sačuvo žito od nepogoda od sijanja do žetve, a rataru jel je zemlju natopio znojom i uradio sve što je bilo u njegovoj mogućnosti da žito naraste, bude što kvalitetnije. Ove godine je žetva bila malo ranije, uspišno smo je završili, a na kraju smo sve to proslavili sa našom Dužijancom. Imali smo uključen i velik broj mladi Bajmočana, što nam je garancija da mlade generacije neće zaboravit naše običaje – istako je **Branko Pokornić**, prvi čovik BKC „Bajmok".

Mirko Bajić, pridsidnik Izvršnog odbora Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine potvrdio je da je Dužijanca jedan od najznačajniji običaja kojeg su Bunjevci dužni obilužavat, jel je tako nasliđeno od naši pridaka, te dodo:

– Nigovanjom ovaki običaja čuvamo svoje ime, jezik, viru, ono smo što jesmo. Nacionalni savit redovno podržava ovake manifestacije, i kad se organizuju van Subotice. Važno je da je Dužijanca u ovakom obliku prvi put održana i u Bajmoku, zato i fala velečasnom Bendeu, jel smo imali priliku da prisustvujemo svetoj misi zafalnici, nuz veliku nadu da ćemo jednog dana imat mogućnost da se ispovidamo i obraćamo crkvi na našem maternjem jeziku. Takođe, trudićemo se da nastavimo u pravcu da Dužijancu ne održavamo samo ko centralnu proslavu nacionalnog praznika, neg da ona bude baš ovako okrenuta narodu.

Centralne ličnosti Dužijance bili su, ko uvik, bandaš i badnašica koji su se fijakerima provozali po sokacima Bajmoka.

Mario Vujević, bandaš, izdivanio nam je da se lipo osićo u ovoj ulogi, te da mu je bila velika čast što se, zajedno sa svojom bandašicom, mogo posvetit nošenju krune

Bandaš i bandašica isprid crkve Svetog Petra i Pavla u Bajmoku

i slike od slame, simbola Dužijance.

– Onako kako je bilo meni, biće sigurno i drugima, tako da bi svakako pozvo i druge mlade Bajmočane da se ne stide čuvanja ovaki stari običaja i da nam se priključe. Bilo je zdravo svečano, i svi smo se pripravljali za Dužijancu. Kosili smo žito, čistili slamu, pravili perlice i krunu i zaista uživali – kazo je on.

I bandašica **Estera Ušumović** je potvrdila da joj nije bilo teško odvojit svoje vrime za Dužijancu.

– Zaista bi želila da ova tradicija ostane, da se ne ugasi. Zato sam i rado priuzela ulogu bandašica, a isto tako se rado i privatim uloga u obilužavanja drugi običaja kojima se čuva tradicija Bunjevaca. Mladi se često stide svojeg porikla, ja im kažem da se osvrnu na svoje korene. A curama poručujem da samo probaju obuć ove naše lipe bunjevčake nošnje, pa će njim sve bit jasno – divani nam bandašica.

N. S.

KRUNA OD ŽITA

Veliku pažnju prisutni tokom obilužavanja Dužijance privukle su krune koje pravi Lemešanin Stipan Budimčević. Prvo su Bajmočani mogli vidit umitničke krune od slame na izložbi, a potom i veliku krunu od žita koja je imala svečano misto u obilužavanju tradicije.

– Kruna je jedan od simbola Dužijance, a ona se uvik plela posli završetka risa. Ona se pravila od najlipšeg klasja, jel je i to prilika da se zafalimo na dobrom rodu. Pravljenje ovako velike krune je relativno težak poso, a ne možem je završit sam. Ona, naime, dobije tokom rada značajnu težinu, pa mi triba pomoć još bar dvoje čeljadi da dodaju vlaće dok ja pletem krunu – divani nam Budimčević.

RADIONICA ZA IZRADU PERLICA, VINACA I KRUNE OD ŽITA

Vridne ruke

U okviru obimnog projekta „Dužijance u Bajmoku”, jedna od akcija bila je posvećena vridnim rukama koje od slame i žita prave umitničke radove.

Tako je, u avliji domaćina **Josipa Zvekana**, održana „Radionica za izradu perlica, vinaca i krune od žita”, a bila je to prilika da se nauči, al i da se na licu mista naprave perlice, al i velika kruna koja je potom, posvećena na misi zafalnici u crkvi Svetog Petra i Pavla.

Radionicu je vodio **Stipan Budimčević**, dobro poznat slamarski majstor koji je posebno poznat po izradi kruna od žita.

N. S.

ODRŽANA ČONOPLJANSKA „DUŽIONICA”

U slavu i čast novom kruvu

Svečano obilužavanje završetka žetve i zafala Bogu na novom žitu i kruvu – „Dužionica 2016”, održana je u nedilju, 17. jula, u Čonoplji, selu kraj Sombora. Ovu manifestaciju, već drugu godinu zaredom, inicirala je i svečanost pripravila bunjevačka familija **Jozić** iz Čonoplje u saradnji sa BKC „Lemeški Bunjevci” i Nacionalnim savitom bunjevačke nacionalne manjine.

Gosti iz Subotice na čelu sa pridsidnicom NSBNM **dr Suzanom Kujundžić Ostojić**, odnosno gosti iz Sombora, Svetozara Miletića, Bajmoka i domaćini iz Čonoplje, svojim prisustvom i učešćom podržali su i uveličali čonopljansku Dužionicu.

Svetom misom zafalnicom koja je održana u seoskoj crkvi Svi sveti koju je služio prior Karmelićanske crkve iz Sombora, otac **Stjepan Vidak**, kojom prilikom je blagoslovljen kruv od novog žita i slamarska kruna, rad **Stipana Budimčevića**, ko simbola Dužionice, započela je i ovogodišnja svečanost. Čast i ulogu bandašice i bandaša ove godine, imali su **Anja Knežević** i **Ivan Jozić** koji su u pratnji čonopljanski mališana u svečanim bunjevačkim nošnjama uneli kruv od novog brašna i krunu od ovogodišnjeg žita na crkveni oltar.

Anja Knežević i Ivan Jozić

– Drago nam je što smo ode već drugu godinu jer je ovo prilipo misto i divni ljudi. Drago nam je da volje i entuzijazma nevelikog broja bunjevački familija nije ponestalo i da nas „Dužionica” ko običaj i nacionalni praznik još više spaja – istakla je pridsidnica NSBNM, dr Suzana Kujundžić Ostojić podsićajuć da je i ovogodišnji projekat „Dani Dužijance” skup brojni manifestacija i svečanosti u slavu završetka žetve po većini mista di žive Bunjevci med kojima je i čonopljanska svečanost.

Nuz riči dobrodošlice, domaćica i organizator **Ljiljana Jozić**, istakla je svoje zadovoljsvo i ponos:

– Čast nam je što smo, moja familija i ja, domaćini. Ovo je postala na niki način naša porodična tradicija. I naše dvi cure su bile učesnice kadgodašnji Dužionica, bile su i bandašice, a sad smo dočekali da ovu simboličnu ulogu ima i naša mlada unuka Anja.

Svečana užna i veselje nastavljeno je u Etno parku „Stari Ribnjak” u Čonoplji. Posvećen kruv, mlada bandašica Anja Knežević pridala je domaćinu Starog Ribnjaka, **Draganu Kosanoviću**. Odrastajuć nuz bunjevačke familije tokom ditinjstva, za Bunjevce ga posebno vežu lipe i tople uspomine.

– Posebna mi je čast da primim Bunjevce u naš etno park i da primim bunjevački kruv, a posebno zato što sam još 2000. godine, kad je obnovljen ovaj običaj Bunjevaca u našem selu, ko pridsidnik MZ Čonoplja, prvi primio posvećen bunjevački kruv.

Iako su bunjevačke familije u Čonoplji malobrojne, običaje su čuvali i prinosili s kolina na kolino.

– U mojoj mladosti, sićam se, zdravo smo se radovali Dužionici. Išlo se prvo fijakerima u svečanim nošnjama po selu. Prvo smo išli rad bandaša i bandašice, veselo na karucama i s tamburašima, a onda po drugim kućama di su nas svudan lipo dočekali i počastili. Onda se išlo u crkvu, posli na užnu, a uveče bi bila igranka i veselje do koje dobo noćom! – prisića se gošća na čonopljanskom slavlju **Marija Farago** i dodaje:

– Bilo je zdravo lipo ko i danas, al bilo nas je malko više!

Veselo je bilo i na ovogodišnjoj čonopljanskoj proslavi - nuz tamburaše, veselje, dobro raspoloženje i s pogledom na dicu što rastu, i s nadom da će ova lipa bunjevačka tradicija i običaj u budućnosti imat svoje čuvare i naslidnike. **R. P.**

PRIDSTAVLJENO SLAMARSTVO U SOMBORSKOM MUZEJU

Uvertira u završnu žetelačku proslavu

U petak, 22. jula, ko dio programa somborske bunjevačke Dužionice 2016. godine, u Gradskom muzeju u Somboru pripravljena je izložba odabrani umitnički slika rađeni u tehniki slame ko i slamarska radionica na otvorenom – u avliji varoškog muzeja.

Ovo je bila prilika da se positioci i publika bliže upoznaju s načinom nastanka slamarski slika i predmeta, a i ujedno da se pogledaju izabrani i nagrađeni radovi slamarski umitnica iz UG „Bunjevačko kolo".

– Ovo je samo nastavak dugogodišnje dobre saradnje izmed „Bunjevačkog kola" i Gradskog muzeja u Somboru. Muzej se trudi da se svojim sadržajima približi i otvori publiki pa je i ovo jedan od načina – istakla je, izmed ostalog, **Nevena Živadinović Kusonić**, koordinator za muzejsku i međumuzejsku saradnju.

Positioci i poštivaoci slamarstva se uglavnom iznenade kad budu u priliki da vide kako od slamki nastaju slike i predmeti. Nikima se oma dopadne, pokušaju da štogod i sami probaju opravit. Naročito su dica slobodna da, ukoliko njim se na prvi pogled dopada, probaju bar isplesti pletenicu, od nje narukvicu jel prstenčić.

– Drago nam je da je interesovanje građana za ovu specifičnu umitnost prisutno. Niki će probat, niki samo pogledat, kogod će možda poželit da ima sliku jel kaki predmet od slame, al, ciguno je da će posli vaki izložbi i u isto vrime i otvoreni radionica, drugčijim očima vidit naše slamarstvo – kazala je **Ksenija Vuković**, rukovodilac slamarske sekcije u UG „Bunjevačko kolo".

Nevena Kusonić Živadinović sa umitnicama

Kako je izložba i radionica u varoškom muzeju dio žetveni svečanosti, slamarke su prikazale i posebna znamenja Dužionice – od velike krune, perlica, ukrasa za bandaša i bandašicu, slamarskog nakita, pa sve do pleteni vinaca kojima se kite fijakeri.

Izložbu je positio lip broj varošana, a pridsidnik „Kola" **Dejan Parčetić** istako je svoje zadovoljstvo što se saradnja s Gradskim muzejom u Somboru nastavlja i čuva, i s nadom da će sadržaji koje mogu ponudit članovi i umitnici „Bunjevačkog kola" imat svoje misto u programu muzeja s jedne strane, a da će članovi „Kola" dati svoj doprinos podržavajuć programe varoškog muzeja, s druge strane.

R. P.

JEDAN OD NAJVAŽNIJI POSLOVA JE POKOSIT I SAČUVAT ŽITO

Kad imaš kruv, imaš sve

U važnom poslu oko risa svaki je član familije imo svoja zaduženja

Urečenici iz naslova koju nam je izdivanio risar **Petar Benčik** iz Bajmoka najbolje je opisano zašto se Bunjevci, naravno i druga čeljad, toliko staraje da poso od sijanja žita pa do žetve prođe kako triba. Danas, naravno, moderni risari side u traktorima i kombajnima, al se sa istom zebnjom, ko i oni koji su njive obalazili pišce, sa kosom u ruki, staraje o žitu. E, da i ovi iz kombajna ne zaborave kako je kadgod bilo starat se o zrnu žita, u Bunjevačkom kulturnom centru „Bajmok" su odlučili da prikažu kadgodašnji ris.

Risar Petar Benčik je objasnio ukratko, kako je to već i običaj kod vridni Bunjevaca koji nemaje tušta vrimena za divan, kako iđe poso oko risa.

– Ustajalo se rano, obično još za mraka. Išlo bi se na njivu dok je žito još vlažno da se prvo opletu uža. Risar je prija posla moro pripravit svoj alat – kosu, ona bi se otkivala i oštrila, a potom bi počo poso košenja, vezanja žita i sadivanja u krstine. Krstine se tovare na kola, nose, diju u kamare, čeka se vršalica, ovršeno žito se najčešće dizalo na tavane,

Petar Benčik, risar

a kad bi sve bilo gotovo kazali bi „Bogu fala". Izgleda da ovo nije lak poso, sigurno da je tako, al sve se mož uradit kad čovik zna i kad navikne. Ima sigurno i teži poslova, al baš nema tušta važniji. Malo ko već sad zna ove običaje. Meni nije bilo teško da podsitim druge, i sam sam ko mali učestvovo u risu, mada se tako već ne radi sigurno poslidnji četrdest godina – divani nam Petar Benčik u kratkoj pauzi košenja.

Poso risara bi bio polovičan, da nema risaruše koja ga prati. Tu ulogu je imala **Bežika Kiš Pal**.

– Moj zadatak je rukovetanje i vezivanje žita. Nije to ništa tako teško, a radila sam to na njivi i kad sam bila cura, jel su i moji roditelji ovako skidali rod. Sad je čitav taj proces značajno brži, al je lipo podsitit se i starovinskog načina.

Ulogu u risu imali su i najmlađi članovi porodice, a kako je to bilo pripovida nam **Adrijana Sabo**.

– Za vrime risa nije bilo bresposleni u familiji, a svaki član je ima svoj poso. Mlađi obično bacaje uža, donose vodu risarima, pomažu kad štogod zatriba. Slušala sam ranije o običajima tokom risa, a ovo mi je bila prva prilika da ga vidim uživo i da učestvujemo u poslu. Nisam se

zdravo umorila i volila bi učestvovat i naredni godina.

Iz BKC „Bajmok" su poručili da će se i dalje trudit da održe sićanja na običaje Bunjevaca, pa i na ove koje je tehnologija gurnila u zapećak.

– Znamo da je i danas jedna od najveći muka ratara kako sačuvat žito i pokupit rod. Možete mislit kako je to bilo prija pedest pa i više godina. Žega, upržilo sunce, a parceli se ne vidi kraj. I onda još kad je na pragu ampa, pa se tek onda žuri da se skloni žito. Ne mož se to sigurno uporedit sa današnjim načinom obrade zemlje i košenja žita, naravno, i prinosi su drugačiji, a tehnološki napridak više je neg očigledan. No, možete mislit kako su bili vridni naši prici kad su i onda, samo nuz pomoć svoji rukivi, sve stigli na vrime – misli se **Branko Pokornić**, pridsidnik BKC „Bajmok".

Rasipanja nije bilo: tribalo je pokupit svaki klas žita

Velik motiv našim pricima, baš ko i nama danas, sigurno je staranje o familiji koja je kod Bunjevaca „centar svita". Jel, kako kaže naš risar u uvodu, kad imaš kruva, imaš sve. **N. S.**

U TAVANKUTU ODRŽANA „IZLOŽBA TRADICIONALNOG KRUVA SOMUNA"

Rana koja nikad ne dosadi

U svim nacijama kruv je izuzetno poštivana rana, spominje se u molitvama, rana je to koja nikad ne dosadi, al se nikako, čini da Bunjevci, ko ritko koji narod, imaje poseban odnos

prema kruvu. Da je to tako mogli su se uvirit svi oni koji su u petak, 29. jula, bili gosti u Bunjevačkom kulturnom centru „Tavankut" di je po drugi put održana „Izložba tradicionalnog kruva somuna". Bila je to prilika da prisutni vide kako su vridne ruke napravile somune, da vide zanimljiv dokumentarni film o pečenju kruva, al i da sve to i probaju. Naime, domaćini su za sve pripravili glavno ilo i deserte, kruv s mašćom i kruv s pekmezom.

Programom koji divani o kruvu Tavankućani se priključili proslavi Dužijance

Prija neg što je gostima pažnja usmirena ka dokumentarnom filmu prisutne su pozdravile **Milica Iršević**, pridsidnica BKC „Tavankut" i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Dr Kujundžić Ostojić je pofalila napore BKC „Tavankut" da se sačuva tradicija pečenja somuna, al i da se dici prinese znanje o značaju kruva za Bunjevce, te je naja-

Mirjana Savanov i Šime Stanković

U programu učestvovali i najmlađi

vila da će najlipši somun s tavankutske izložbe imat počasno misto na centralnoj proslavi ovogodišnje „Dužijance".

Put od zrna žita do kruva potanko je objasnio **Šime Stanković**, jedan od inicijatora ove izložbe, prid kamerom **Radoljuba Miloradovića**.

– Ideja se javila tokom razgovora sa Apolonom (Savanovim) prije lanjske Pivčijade. Prvo smo tili da pečemo kruv, da bude nuz paprikaš, a posli smo došli na ideju da napravimo izložbu. To smo i uradili, posli prve, evo je sad i druga, a nadamo se svi zajedno da će ovo postat jedna tradicija. Dobro je sačuvat ove naše stare običaje, vratit se malo unatrag, da i mladi vide kako se kadgod radilo, baš ko što se mož vidit i na filmu – divani Stanković, pa otkriva nikoliko tajni za dobar kruv.

– Najvažnije je svakako brašno. Kadgod se koristila jedna vrsta brašna koja je imala sve potribne sastojke. Sad je, međutim, brašno drugčije, izvlače se iz njega sastojci, eliminiše se gluten, koji je u stvari vezivo. Zato je potribno danas izmišat 3-4 vrste brašna da bi somun uspio. Jedna od tajni je i da se nuz kvas metne i malo kisele vode.

Naš sagovornik redovno peče kruv za Dužijancu, al i sebi. Kaže da kruv u pekarama ne kupuje, sam ga napravi čitavoj familiji, a dodaje i da to mogu i drugi uradit.

– Sigurno je da je somun najbolji kad izađe iz krušne peći, no, mož on dobro ispast i u lerni, pogotovo u ovim novijim lernama koje imaje ventilatore.

Stanković je, inače, i svečano otvorio izložbu čiji je autor bila **Mirjana Savanov**. Ona je istakla da se na astalu mož vidit kruv iz Subotice, Bajmoka, Male Bosne, Đurđina, Ljutova, Verušića, Gornjeg i Donjeg Tavankut, Marinkić i Zlatnog kraja, Dikanovca...

– Kruv je zdravo zanimljiva tema, jel je na cilom svitu to izvor života. Civilizacije su opstajale zafaljujuć kruvu, a lako smo se opridilili da obradimo ovu temu. Obalazili smo naš stari svit, gledali kako se pravi kruv, kaki je odnos sastojaka, kako se zakuvava. I sama sam tušta naučila, pa ću bit spremnija prinet znanje na mlade – kazala je Mirjana Savanov.

N. S.

KOLONIJA SLAMARA „DAN DUŽIJANCE”

Da postane tradicija

Kulturno-umitničko društvo „Aleksandrovo” i ove godine se uključilo u obilužavanje Dužijance, kroz drugu Koloniju slamara „Dan Dužijance”. Bila je to prilika da se i u Šandoru divani o Dužijanci, značajnom običaju Bunjevaca.

Prisutni su mogli pogledat radove od slame koji su nastali tokom rada slamarske sekcije u KUD „Aleksandrovo”, a publiku su razgalili i najmlađi članovi folklorne sekcije ovog KUD-a koji su se, također, pripravili za obilužavanje Dužijance.

Istovrimeno, dok su se nizale note poznati bunjevački pisama i dok su na nji dica slagala naučene korake, prisutni su mogli uživo vidit kako nastaju umitnički radovi od slame. Rad u sekciji pridstavile su **Klara Takač, Rozalija Kuti, Slađana Brančić, Dijana Kojić** i **Marija Vulić** koja je tom prilikom kazala:

– Rad sa slamom je pipav, al, ko to voli i ko ima strpljenja, njemu to nije problem. Što se mene tiče, ja volim ovo da radim, al svakako je tribalo dosta vrimena da se cio proces nauči, od odabira i čišćenja slame, pa sve do nastanka radova. Dolazimo u KUD dvared nediljno, radimo po tri sata, bude tu red divana, red posla. To je prilika da se malo družimo, odmorimo od svakodnevni stvari koje nas muče, a da pri tom štogod lipo napravimo.

Tihomir Vrbanović

Prisutne, med kojima je bila i d**r Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, sa svojim saradnicima pozdravio je **Tihomir Vrbanović**, pridsidnik KUD „Aleksandrovo”.

– Ovo je drugi put da KUD „Aleksandrovo” organizuje slamarsku koloniju, a na taj način smo se pridružili obilužavanju Dužijance. Sad intenzivno radimo na izradi perlica koje će na centralnoj proslavi Dužijance bit poklonjenje gostima. Slamarska sekcija, el Sekcija ručni radova kako je mi zovemo, broji desetak žena. Okupljaje se dvared nediljno, radionice su utorkom i četvrtkom, a tad i nastaju lipe slike i upotribni predmeti od slame.

N. S.

PRIPRAVLJAJE KONCERT

Iz Kulturno-umitničkog društva „Aleksandrovo” podsićaje da se bliži vrime realizacije za nji zdravo bitnog događaja.

– Ove godine obilužavamo 40 godina rada, osnovani smo još 1976. godine, a dosadašnji rad ćemo zaokružit svečanim festivalom na Litnjoj pozornici na Paliću, u subotu, 6. avgusta, od 20 sati. Koristim ovu priliku da pozovem sve ljubitelje folklora da nas posite, i da vide kako mi radimo. Biće tu i veterani koji su osnovali Društvo, naši bivši i sadašnji članovi. Svi zajedno želimo da proslavimo rad našeg KUD „Aleksandrovo” – ističe Tihomir Vrbanović.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA JUL

Treća sidnica Skupštine varoši

Održana je 3. sidnica Skupštine Subotice u novom sazivu na kojoj se po utvrđenom dnevnom redu našlo 16 tačaka, među kojima su završni račun Grada, planovi generalne regulacije više mesnih zajednica, ko i usvajanje zaključka građanske inicijative povodom Odluke o saranjivanju. Prid odbornicima se našla i tačka dnevnog reda na predlog Komisije za dodelu zvanja „Počasni građanin" i „Pro urbe". Odluka da za ovogodišnjeg počasnog građanina bude odabran akademik **Matija Bećković** naišla je na protivljenje pojedinih odbornika, med kojima je bio i **Tomislav Žigmanov**, pridsednik Komisije za dodelu zvanja i priznanja Grada Subotice:

– U pravilniku jasno stoji da zvanje Počasnog građanina može da nosi neko ko je rođen u Subotici ili je svojim delom grad promovisao u zemlji i inostranstvu. Matija Bećković ni rođenjem, ni delom, nije vezan za Suboticu – smatra Žigmanov, dodajući da je ovo prvi put da Komisija nije bila jednoglasna.

– Ovo je presedan, jer odluka nije usklađena sa pravilnikom koji određuju kriterijume o tome ko bi mogao biti počasni građanin. Imamo jasan pravilnik i bilo bi u redu da ga se pridržavamo, ali je politička volja ipak bila snažnija. Sada je otvorena pandorina kutija i već sutra će Vladimir Putin ili Viktor Orban, moći, po istom kriterijumu, da budu Počasni građani Subotice.

Odbornici liste „Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje" podržali su predlog, ističući da je Bećković jedan od najumnijih Srba svog vrimena, koji je svojim radom i stvaralaštvom zadužio sve generacije.

– Ako se vratimo etimološkom korenu reči „počasni građanin" za nas nije bilo presudno da li je živeo u gradu, nego koliko je svojim intelektualnim radom doprineo afirmaciji, ne samo Subotice, nego Srbije i našeg naroda u celoj vaseljeni – kazao je Aleksandar Grubor, odbornik SNS-a i dodao:

– On je možda jedan od najboljih laureata titule Počasni građanin. On niti je kvalifikovan, niti je diskvalifikovan time što je rođen u Senti, a ako je neko dao više i šire, zadužio celu Srbiju, onda to znači da je zadužio i naš grad, ako ne više onda barem u nekoliko navrata koliko je boravio u Subotici.

Priznanje „Pro urbe" dobili su **Živorad Đurić, dr Kata Dulić** i **Livija Biro**, a biće uručena 1. septembra na Svečanoj sidnici povodom Dana grada Subotice.

Od ostali tačaka na dnevnom redu bilo je razrešenje odbornika **Bogdana Labana, Ilije Đukanovića, Nataše Aleksić, Šime Ostrogonca i Timee Horvat** zbog priuzimanja obaveza u Gradskoj upravi (gradonačelnik, pomoćnici, članovi Gradskog veća). Novi odbornici su, isprid SNS - **Srđan Marjanović, Nataša Murišić, Pero Šunjka**, odnosno isprid SVM - **Mikloš Balaša** i **Erika Dorogi**. Odbornici su usvojili i izmenu Planova detaljne regulacije za Mesne zajednice Ker, Prozivka, Bajnat, Zorka i Dudova šuma, ko i pridlog imenovanja **Petra Savića** za direktora ustanove Zoo vrt Palić na mandatni period od 4 godine. Skupština je usvojila i godišnje izveštaje Gradskog pravobranilaštva i Zaštitnika građana, a ko poslidnja tačka našlo se donošenje Zaključka o prihvatanju Građanske inicijative u kojoj se zahtiva promina Odluke o saranjivanju i grobljima grada Subotice, a koju je potpisalo preko 15 iljada građana. Iako je Građanska inicijativa usvojena, amandman koji je podnela odbornička grupa „Pokret za građansku Suboticu" - nije.

Aleksandar Vulin u positi migrantima

Izbeglice u Prihvatnom centru u Subotici positio je **Aleksandar Vulin,** ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, koji je naglasio da svako ko se nađe na teritoriji Srbije ima pravo da zatraži azil, posli čega će on biti smišten u prihvatne centre i ući u proceduru.

– Mi ne možemo da preuzmemo odgovornost da primimo državljane Avganistana i Pakistana, sva vrata su im u EU zatvorena i smatraju ih ekonomskim migrantima. Da li je to pravedno ili nije pravedno, nije nešto o čemu Srbija treba da donosi odluku. Ali Srbija mora da zaštiti svoj prostor i kao što vidite ne dozvoljava da postane parking za ljude koji ne mogu da nastave svoje putovanje – istakao je Aleksandar Vulin i dodao:

– Srbija ne može više da bude talac politike bilo koje vlade, niti izostanka zajedničke politike EU već mora da štiti svoju teritoriju i nećemo dozvoliti blokadu autoputa niti bilo šta što bi iz mirnog protesta preraslo u narušavanje javnog reda i mira.

Pokrajinski sekretar Vuletić positio „Kolevku"

Pokrajinski sekretar **Vuletić** obišo je Dom za decu ometenu u razvoju „Kolevka", privremeni prihvatni centar za migrante u Subotici i granični prelaz Horgoš, di se nalazi neformalni migrantski kamp, navodi se na sajtu Pokrajinske vlade. On se sastao sa **Ilijom Đukanovićem**, članom Gradskog veća koji ga je upoznao sa aktuelnom situacijom u ovoj oblasti.

U razgovoru resornog sekretara sa predstavnicima gradske vlasti, direktorom Doma za decu ometenu u razvoju „Kolevka" **Nenadom Kozomorom**, ocinjeno je da je jedan od osnovni problema, koji je do sada bio prisutan u radu, nedovoljna saradnja i komunikacija sa pridstavnicima Pokrajinske vlade u oblasti socijalne zaštite. Direktor Kozomora naglasio je da iz Pokrajinske vlade posite „Kolevci" nije bilo poslidnje tri godine. Kako je još rekao, dogradnja ovog doma, u okviru projekta „Podrška maloletnim migrantima bez pratnje u Srbiji", biće realizovana iz sridstava koje je obezbidilo resorno ministarstvo, a koju finansira Vlada Švajcarske konfederacije. **Milimir Vujadinović**, ispred radne grupe za praćenje migranata, ističe da je briga Pokrajine za ovaj centar izostala, te da je ovo prva posita predstavnika Pokrajinske vlade.

Suboticu positio Ambasador SAD-a

Novi ambasador Sjedinjenih Američkih Država u Srbiji **Kajl Skot** bio je u positi našem gradu. Ambasadora je u Gradskoj kući primio gradonačelnik **Bogdan Laban**. Gradonačelnik je istakao da je prvi susrit bio odlična prilika da se razgovara o potencijalima privredne i kulturne saradnje, al prija sveg prilika za upoznavanje novoizabrani zvaničnika:

– Ovo je izuzetno važan događaj za Suboticu i drago mi je što smo, njegova ekselencija Skot i

ja, na početku naših mandata već imali priliku da se sastanemo i razgovaramo o privrednim i kulturnim potencijalima, odnosima u našoj zajednici i svemu onome čime Subotica može da se pohvali – istakao je gradonačelnik Bogdan Laban.

Ambasador je positio i Američki kutak Gradske biblioteke i Sinagogu, a obašo je i Prihvatni centar za migrante i izbeglice koje se nalaze na graničnom prilazu Horgoš u pratnji **Aleksandra Vulina**, ministra za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i **Johanesa Ajgnera**, ambasadora Republike Austrije u Srbiji. Ambasador Kajl je tokom svoje posite, hvaleći naš grad i ljude koji žive u njemu, istako da je Subotica pokazala najbolje strane srpskog naroda:

– Govorili smo o socijalnoj situaciji u regionu, kao i o migrantskoj krizi i uticaju koji ona ima na grad. Svi cene ulogu Srbije tokom migrantske krize i njen human pristup prema migrantima. Uvek su me učili da čoveku kome treba pomoć treba pružiti ruku a ne okrenuti leđa a to je najbolje pokazao srpski narod prema ovim ljudima. Znam da je to nekada teško za grad, ali je Subotica pokazala najbolje strane srpskog naroda – kazo je Kajl.

Svečano otvoren gasovod

Gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** otvorio je gasovod, izgrađen na trasi Senćanski put - Vikend naselje Palić. U ime investitora, otvaranju je prisustvovao i direktor JKP „Suboticagas", **Dragan Božinović**. Vrednost investicije, koju je JKP „Suboticagas" finansirao iz sopstveni prihoda, je oko 15 miliona dinara. Izgradnja gasovoda koji se nalazi u blizini Salaša 222 na Senćanskom putu, je trajala 45 dana, a investicija je prema ričima gradonačelnika Bogdana Labana jedan od priduslova za razvoj turizma na Paliću.

Kapacitet gasovoda od 3 bara i dnevni protok od 30 hiljada kubika je, prema rečima direktora JKP „Suboticagasa" Dragana Božinovića, dovoljan da se pokriju sve potribe sadržaja iz Master plana.

U Subotici obilužen Dan boraca

U organizaciji Saveza udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata, položeni su vinci na Spomenik žrtvama fašizma, čime je obilužen Dan borca, 4. jul. Dan borca, nazvan i „praznik ustanka naroda Jugoslavije" je ustanovljen kao sićanje na sidnicu Politbiroa Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije, održanu pre 75 godina u vili Vladislava Ribnikara u Beogradu, na kojoj je doneta odluka o podizanju ustanka.

Polaganjom vinaca, stradalima u borbi protiv fašizma, počast su odali pridstavnici Grada Subotice, Severnobačkog okruga, Saveza samostalnih sindikata, Jevrejske opštine, ko i Komunisti Subotice.

Vinci su položeni i na Spomenik njihovoj vernosti u Parku Ferenca Rajhla, posvećenom poginulima u ratovima poslidnje decenije 20. vika.

Protest novinara „Het-nap-a" i „Mađarso-a"

Zaposleni u novinama na mađarskom jeziku „Mađar So" i „Het Nap" protestvovali su isprid Doma Mađara u vrime trajanja sidnice Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine i time iskazali svoje neslaganje sa namirom Nacionalnog saveta Mađara da priuzme proces odlučivanja o izboru urednika u ovim medijskim kućama. Novim osnivačkim aktima zaposleni su u potpunosti isključeni iz procesa izbora urednika.

– Ovim protestom iskazujemo neslaganje sa namerama MNS i Saveza vojvođanskih Mađara, koji vrše pritisak na uređivačku politiku novina. Nedavno sam dobio otkaz na mestu šefa marketinga u „Mađar Sou", jer sam prisustvovao konferenciji za štampu „Mađarskog pokreta" u Budimpešti – kaže **Peter Koka**i, iz redakcije „Mađar So".

Prema ričima novinara Kornela Bajtajia odluka MNS da izmeni statut i oduzme višedecenijsko pravo novinara na mišljenje o izboru urednika, način je da se priuzme potpuna kontrola u ovim listovima .

Protest je podržao i **Nedim Sejdinović,** pridsidnik Nezavisnog društva novinara Vojvodine, ističuć da je situacija u medijima od devedeseti godina gora nego ikada.

Novinarima je podršku dao i **Tamaš Korhec**, kopredsednik Mađarskog pokreta, koji je bio na čelu MNS kada je sa mesta glavnog urednika „Mađar Soa" po političkoj osnovi smenjivan **Čaba Presburger.**

Kroz Suboticu prodefilovalo 120 oldtajmera

Oko 120 oldtajmera, dvotočkaša i četvorotočkaša prodefilovalo je ulicama našeg grada. U organizaciji subotičkog Udruženja „Old Timer", na tradicionalnom susritu okupili su se ljubitelji stari motorni vozila iz naše zemlje, ko i gosti iz svi zemalja bivše Jugoslavije, Mađarske, Slovenije, Rumunije i Nemačke. Na Trgu žrtava fašizma i isprid Gradske kuće mogli su se vidit motori, policijska vozila, stari modeli „forda", „buba", „jaguara"... Povodom dvi decenije rada subotičkog Udruženja „Old Timer" dodiljena su posebna priznanja i priznanja za najlipši automobil i motocikl po glasovima publike, ko i najstariji automobil i motocikl. Po oceni publike automobil koji je najviše privukao pažnju je crveni mercedes 500k iz 1936 godine vlasnika **Bore Nastasića**.

Priznanje za najlipši motor je dobio **Lajoš Maćaš** iz Mađarske za oldtajmera zundap KS 750. Organizatori su tradicionalno dodelili nagradu i priznanje za najstariji automobil i motocikl.

„Zlatnji toranj" za Maren

Odlukom žirija, „Zlatni toranj" za najbolji film 23. Festivala evropskog filma na Paliću dodiljen je nemačkom filmu „Toni Erdman", rediteljke **Maren Ade**. „Palićki toranj" za najbolju režiju pripo je rumunskom reditelju **Kristijanu Munđijuu** za film „Matura". Po mišljenju žirija u kome su bili rediteljka **Ješim Ustaoglu** (Turska), producent **Rina Sildos** (Estonija), glumica **Aiste Diržiute** (Litvanija), rediteljka **Mihaela Kezele** (Nemačka) i reditelj **Stefan Arsenijević** (Srbija), „Toni Erdman" kroz humor i svežu autentičnost, priča priču o ocu i ćerki u savremenom otuđenom svitu, dok Munđi u filmu „Matura" pokazuje veliki talenat u stvaranju perfektnog portreta dezintegrisanog i nefunkcionalnog društva kroz nepogrešivo ubedljivu glumu. Dodiljena su i dva specijalna priznanja - srpskom filmu „Dnevnik mašinovođe" **Miloša Radovića** u poljsko-švedskom ostvarenju „Ljubav je gorka" u režiji **Tomaša Vasilevskog**. „Dnevnik mašinovođe", sa sjajnim **Lazom Ristovskim** u glavnoj ulozi je, po oceni žirija, iznenađujuća crna komedija sa urnebesnim glumačkim ansamblom i jedinstvenom vizuelnom intencijom koja publiku ne ostavlja ravnodušnom, dok Vasilevski u filmu „Ljubav je gorka" koristeći fragmente iz života četiri žene, sa jakim i upečatljivim vizuelnim stilom, gradi snažnu priču o usamljenosti i čežnji. Najbolji film u selekciji „Paralele i sudari", prema odluci žirija kritike, je mađarsko ostvarenje „Staza od ljiljana" **Benedeka Fligaufa**, a Specijalno priznanje je dodiljeno slovačkom filmu „Eva nova" u režiji **Marka Škopa**. Žiri programa „Oči u oči", koji su činili mladi filmofili **Lara Majkić, Sara Simović, Pavle Menalo, Saša Papić** i **Viktor Pasterko**, med pet dugometražnih filmova naminjeni mladoj publiki, odabrao je bugarsko-grčki „Lekcija" u režiji **Kristine Grozeve** i **Patra Valčanova.**

K. S.

KUDŽ „BRATSTVO” ORGANIZOVALO GODIŠNJI KONCERT ZA DIČIJE ANSAMBLE

Najmlađi, a zvizde večeri

Hol u Osnovnoj školi „Majšanski put” bio je u subotu, 9. jula, pun muzike, folklora i, naravno, velikog aplauza na kraju, baš kako je i red na kakom velikom folklornom koncertu. Jeste, bio je i ovo veliki koncert, al je zanimljivo da je bio posvećen najmanjim folklorcima.

Kako nam divani **Antuš Romić** iz Kulturno-umitničkog društva železničara „Bratstvo”, cilovečernji progam izneli su upravo najmlađi folklorci.

– Ovake godišnje koncerte smo i kadgod imali, al smo morali prikinit s tom tradicijom u teškim godinama. Sad, kad imamo dosta dice, rišili smo da napravimo jedan cilovečernji program u kojem će upravo oni bit glavne zvizde. Izveli su deset koregrafija, a ko gosti su bili članovi našeg izvođačkog ansambla sa dvi svoje koreografije – divani Romić.

U KUDŽ „Bratstvo” rade dva dičija ansambla, a za potribe koncerta iskombinovana su čak tri.

– Nastupilo je 43 dice od četri do trinajst godina, imamo ji bar desetak više, al su u toku raspust i litovanja. Nuz još deset pari izvođačkog ansambla, bilo je to sve zajedno oko sedamdeset izvođača na sceni. Bilo je to dovoljno da se priredi program u trajanju od sat i po vrimena, na radost najvirnije publike.

Romić divani da dica prvo nisu mogla virovat da će oni moć iznet cilovečernji program, al i ističe da im je to i donelo dobar motiv da rade.

– Dica su bila oduševljena čim smo divanili o tom, još prolitos. No, istovrimeno su bili malo i iznenađeni i poplašeni, jel baš nisu bili sigurni da će oni moć pripravit taki program. Kad su svatili da se ne šalimo, da će oni bit glavni, a da će im stariji bit gosti, onda su se još više potrudili da se dobro priprave. Dodatno su se angažovali, većini je to bio nov motiv za još redovnije dolaženje na probe.

U KUDŽ „Bratstvo” traje raspust do 12. avgusta, kad će počet završne priprave za Dužijancu i povorku u koju će bit uključeni i članovi ovog KUD-a.

– Svi već čekaje Dužijancu, a, ko i svake godine, dica dolaze i divane nam da bi i njevi drugari tili obuć nošnju i bit u povorki za Dužijancu, pa čak i oni koji nisu Bunjevci. Mi, naravno, rado izlazimo svima u susrit. Drago nam je da dica baš vole obuć bunjevačku nošnju, al i igrat bunjevačke igre. Pogotovo to važi za curice. Imamo lip šling i svile za najmlađe, tako da ji to privuče. Nošnje su raskošne, a vole kad budu primećene i kad izgledaje drugčije od ostali.

Dok su dica na raspustu, izvođački ansambl ne staje. I njima će prva obaveza bit vezana za Dužijancu, a potom slide nastupi u Tavankutu, Bratuncu, al ne i samo tamo.

– Početkom septembra iđemo na nedilju dana u Belorusiju, imamo poziv i za Budimpeštu krajom oktobra, pa i Prag početkom novembra. Vidićemo di ćemo na kraju i moć stignit, a biće tu još sigurno manji programa u regionu. Uvik imamo spreman program, pa čak vrlo brzo možemo pripravit i cilovečernji koncert, jel radimo tokom cile godine. Uporedo sa ovim gostovanjima počeće i pripravljanje za naš tradicionalni godišnji koncert – dodaje Antuš Romić na kraju.

N. S.

SVI NASTUPAJE

Antuš Romić ističe da je važno da svi ansambli imaje svoje nastupe.

– Nije dosta samo imat probe, svi vole imat nastup, putovat. Zato se i trudimo da svaki naš ansambl ima dovoljno nastupa. Evo, ovi najmlađi su za prvi sedam miseci imali već 8-9 nastupa, putovali su u Novi Sad, Valjevo...

BUNJEVCI BILI UKLJUČENI U OBILUŽAVANJE DANA BAJE

Traje borba za priznavanje

U okviru obilužavanja Dana Baje u Mađarskoj, ko i prijašnji godina, održan je zanimljiv festival nuz kuvanje riblje čorbe, a svoje misto, na već poznatom Ruzveltovom trgu, u senki Palate Latinović, našli su i Bunjevci.

Domaćin, **Čaba Kamerman**, pridsidnik Udruženja građana „Bunjevačka grana" iz Baje, divanio je da je skup Bunjevaca iz Mađarske i Srbije prilika da se divani o njevoj borbi.

– Za nas je ovo veličanstvena prilika da pokažemo da još ima Bunjevaca u Mađarskoj. Čuvamo našu tradiciju, a nadamo se da će naša borba dat rezultate i da će Bunjevci dobit status u Mađarskoj kojeg su imali kadgod, a i kojeg druge zajednice već imaje – kazo je on.

Aktivnosti u saradnji Bunjevaca iz dvi države već godinama prati **Zvonko Stantić**, politikolog. Dobro je upoznat sa problemima naši komšija.

– Bunjevci već treći put pokušavaje da dobiju status nacionalne manjine u Mađarskoj. Dok to ne bude, aktivnosti, ko i ova, se finansiraju iz privatni familija koji ne žale novce, jel im tušta znači kad mogu pokazat da nisu usamljeni. Trudimo se da kroz ovake organizacije privučemo što više naši Bunjevaca, da im damo podršku u njevoj borbi rišavanja statusa u Mađarskoj. Dosta se probudila svist Bunjevaca, a o tom svidoči i da je ove godine bilo bunjevački prela ko nikad ranije – dodo je Stantić.

Ovake akcije podržava i Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, a kako kaže **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu u Savitu, borba Bunjevaca u Mađarskoj nije laka.

– Od osnivanja Nacionalnog savita jedno od pitanja je podrška našim Bunjevcima u Mađarskoj. Podržavamo njeva prela i dužijance, ovake susrite poput ovog šestog okupljanja u Baji. Koliko možemo finansiramo aktivnosti, našim dolaskom i dolaskom pridstavnika bunjevački udruženja, podržavamo njev rad.

N. S.

NASTAVLJENE „VEČERI UTORKOM" U BUNJEVAČKOJ MATICI

Izlago Geza Babijanović

U Bunjevačkoj matici je nastavljen tradicionalni program pod nazivom „Večeri utorkom", a okupljanje održano 26. jula, poslužilo je za malo drugčiju temu.

Naime, član Matice **Geza Babijanović**, inače i sudija u penziji,

organizovo je tribinu na temu „Promet nepokretnosti".

Bila je to prilika da prisutni čuju štogod više o ovoj temi, koja nije ograničena samo na bunjevačku zajednicu, da se informišu, al i da pitaje ono što ji zanima. **N. S.**

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Lito na salašu

Kadgod naši Bunjevci nisu išli na litovanje na more ko danas, lito su provodili na svojim salašima. I varoščani su volili izać na salaš s dicom na više dana u goste. Da uživaje na čistom ajeru i zdravoj rani koje su kuvale naše domaćice.

A di ji više tu se slađe ide, a ilo se šta se skuva. Kaki dan taka čast, nije bilo ko danas, jedni ne vole ovo, drugi ono. Ako je kogod od dice štogod zanoveto, stariji su kazali: ako ti se ne sviđa poljubi i ostavi i iđi dalje od astala, drugo nema, slađe ćeš večerat. To je važilo i za goste i za domaću dicu.

Svi su rano ustajali pa su išli čuvat josag za lada, manja dica su čuvala guske na strnjiki, a veća dica su čuvala svinje i ovce, a oni malo stariji su čuvali krave na travi u dolu i nuz gvozdeni put. Guske se friško naidu na strnjiki pa same krenu na salaš da piju vode, a dica polagano za njima. Dičurlija koja su čuvala svinje i ovce nadmećali su se s komšijskom dicom ko će prvi istirat josag na strnjiku.

Kad se svi skupe počela je sigranija. Sigrali su se kasalisice, erberečke, zlatni imena, gusara i vije.Oni veći derančići išli su tražit di ima oni raniji kuruza za purenje. Ova manja dica su dotleg čuvala i njeve svinje, pa su i oni dobili pureni kuruza. To su bili tako dobri kuruzi pa su ji dica u slast poila. I sad posli tušta godina, kad se u mislima vratim u ditinjstvo jasno vidim sliku veseli drugova i drugarica i ko da ostim miris pureni kuruza na strnjiki. Te radosti iz ditinjstva kad smo bosonogi trčali po strnjiki ne mogu se zaboravit do kraja života.

Kad dica dotiraje josag na salaš, ručaje pa se izađu sigrat na ledini u ladovini ispod kakog brista, ora, el duda. Trčali su bosi po travi, penjali se na drveće, išli na štulama, skakali udalj, uvis i priskakali kaki jendek. Rasli su pravi, nije njim se kičma krivila, a zdravo je naritko koje dite imalo ravna stopala. Deranci su se loptali loptom krpenjačom, a curice su se sigrale s bebama od krpe i pleli prstenje od slame, a deranci su pravili aždaje koje su puštali da lete uvis.

Domaće je zdravije

Sva su čeljad ustajala zdravo rano da se zalada uradi što bi tribalo. Muškarci su ugarili strnjiku zalada jel po jakom suncu bi bilo teško za konje, a drugi su zaperčili kuruze, sikli su koji su smitljivi, el nemaje zametak, pa se sotim ranile krave. Žene su po kući pravile veliko spremanje, iznesivale su sunčat sukneno i vuneno ruvo, ponjavice, pregače, cvetere, kapute, šepice, kožuve, popršnjake, navrateke, marame, kašmire i sve što se liti ne nosi pa da ne uđe moljac. Danas se najviše nosi najlon, dionel, poliester vader, poliamid, a to ni moljci ne vole, pa ga ni ne napadaje.

Nosilo se i perje na sunčanje, a kadgod se perje zdravo cinilo jel je kadgod svaki od rođenja do smrti spavo na perju i nikom nije smetalo. A danas perje izbacivaje iz kreveta, jedni čerez astme, drugi čerez alergije, a treći čerez mode, pa spavaje na veštačkim uzgljancama i sunđerima. Sve se domaće i prirodno zaminilo veštačkim, pa čak i rana. Svi prilaze na brza i gotova ila, malo nas je koji još kuvaje ona prava bunjevačka ila koja su ukusnija i zdravija. Bere se mak, iz zemlje se vadi crni i bili luk i čupa se gra. Za teju se skupljo cvat od lipe, titrice, mente, bilog sliza, hajdučke trave, koprne, drškovi od višanja. Naše domaćice su znale koja je teja za čega dobra pa su tako ličile svoju čeljad. Ima najviše voća koje se duncuje, suši, kuva pekmez, onaj pravi domaći.

Kad prođe polak avgusta pravila se tarana i sušila na velikim astalima na bilom čaršapu. Žene su i štirku pravile, jedne od žita, druge od krumpira, a štirke je tribalo fajin jel se kadgod više štirkalo bili šling, krevetnina, čaršapi i ruva od cicova konofasa i sefirska.

Sveti Roko

Avgusta miseca kad se proda žito, el zaradi u risu i vršidbi, curama se kupovalo novo ruvo, a momcima odilo za Gospojinu. Posli Gospojine je sveti Roko kojeg su naši prici zdravo poštivali. U kapelici svetog Roka se služile svete mise, di je kadgod išlo tušta svita, a posli mise se išlo u Dudovu šumu di je bio kip svetog Roke kako drži kugu svezanu na lancu. Iako nije zapovidan svetac, na taj dan se nisu radili veći poslovi, a molilo se svetom Roki da nas sačuva od strašne bolesti kuge koja je napadala svit, josag i pilež.

Bilo je čeljadi koji su se odselili iz grada na salaš 10 kilometeri dalje da bi se spasili od kuge. Umrlo je zdravo tušta svita, znalo je bit u istoj kući po dva mrca. Kako je spivano u pismi Drinopoljka Mara. Brata Niku na groblje odneli, a Ivana nosili na se, sestra Manda pod pokrovom mlada. Dok je bolest još vladala, 5. septembra 1738. godine, fra Ivan Kurinski blagoslovio je kamen temeljac zavitne kapelice posvećene svetom Roki. Kapelica je obnovljena 1884. godine, a obnovljena je posli II svitskog rata. Virnici su uzeli zavitnu post 16. avgusta. Virnici se i sad sićaje strašne bolesti i patnje, drže zavitnu post i mole: Od kuge, gladi i rata oslobodi nas Gospodine.

Kraj miseca u poslu, proštenju...

Krajom avgusta se bravo cincokret, a to je bio težak poso jel se sve ručno radilo. Glavice se odsicale nožom, pa se nosile na koli na salaš pod kaku šupu da ne pokisnu. Čeljad onda posidaje oko rpe, pa lečicama udaraje po glavici dok zrnje ne poispada, a posli se vijalo na vitru da se očisti od trunja. Stabljike se sikle i vezale u snopove pa se to ložilo zimi u peć.

Poslidnje nedilje u avgustu je proštenje na Bunariću, to je nama najbliže Marijino svetište. Tamo je kadgod išlo zdravo tušta svita. Dolazili su izdaleka na zaprežnim kolima, donesivali su dicu i bolesnike. Jedna legenda kaže da je tamo blizo živila jedna bolesna divojka od koje su doktori digli ruke jel joj nije bilo lika. Jedno jutro kaže da joj se ukazala Gospa i kazala joj da se umije i napije vode s izvora pa će ozdravit. Čeljad su mislili da je u vatri pa da bunca. Otac je uprego konje pa je odno, a ona je oma našla izvor za kojeg niko dotleg nije znao. Umila se i napila vode, pa je ubrzo posli tog ozdravila. Kad se to pročulo i druga čeljad su išla tamo i velik broj je ozdravio.

Za mlade se u ovom vrućem misecu pravila kola, igranke na velikim ledinama pa su tamo dolazile i mlađe cure da uče igrat, da znadu kad budu divojke. Tako su se mladi družili, zabavljali i zaljubljivali u zagrljaju misečine i zvizdanog neba i u mirisu cvića koji se širio sa svi strana. Mame su kazale ćerima: pamet u glavu i do ponoći da se vratite kući, a cure su kadgod bile poslušne pa su se s pismom vraćale kući do ponoći. U kadgodašnje vrime nijedna cura nije išla kod momka kući, a divojkini roditelji nisu dopuštali da joj momak ulazi u sobu. Cure su znale do koje granice se smi doć kad je ljubav u pitanju. Tako je prolazila bezbrižna mladost, najlipše dobo u životu. A ovo je samo sićanje na kadgodašnje običaje. Danas se po tom pitanju tušta prominilo, nažalost, na gore.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Porcijunske Gospe se spominjemo 2. avgusta, to je bila crkvica Porcijunkula u kojoj se se Isus ukazo svetom Franji Asiškom, di je ovaj isprosio milost od Isusa, di svi koji se na taj dan skrušeno ispovide i pričeste u toj crkvi, dobiju oproštenje od svoji grija. Ovo oproštenje se posli proširilo i u drugim crkvama reda svetog Franje.

Snižne Gospe se spominjemo 5. avagusta. Kad su jedared davno čeljad tila gradit crkvu Gospi u čast, pa su crkveni oci razmišljali di bi bilo najbolje da se sagradi crkva. Na veliko čudo jedno je brdo osvanilo pokriveno snigom u avgustu misecu. Onda su svatili da Gospa želi da se crkva tamo sagradi. Kad je crkva bila gotova prozvali su je crkva Snižne Gospe.

Priobraženje Isusa Krista slavimo 6. avgusta . U Galileji na gori Taboru, Isaus je došo sa svega tri apostola, Petrom, Ivanom i Jakovom i preobrazio se (prominio izgled), bio je u čisto biloj odići, a lice mu je sjalo ko sunce, tako je navistio slavu o uskrsnuću od mrtvi. S njim su vidili Mojsija i Iliju, a sa Neba su čuli glas: ovo je sin moj ljubljeni, njega slušajte.

Sveca novijeg vrimena Maksimilijana Kolbe se spominjemo 11. avgusta, bio je svećenik i mučenik. Rođen je 7. januara 1894. godine od siromašni roditelja u Poljskoj. Kad je imao 10 godina ukazala mu se blažena divica Marija i pitala ga: Oćeš bit moj vojnik, a on je oma kazo da oće. Marija je držala u ruki bili i crveni vinac, pa je pitala derana koji bi volio da dobije. Bili je vinac čistoće, a crveni žrtve. Deranac je kazo da bi on volio da dobije obadva. Kad je zaređen za svećenika zaslužio je bili vi-nac. Kad je bio u logoru dobrovoljno se javio da iđe u bunker gladi misto jednog čovika koji je imo porodicu i više dice. Kad je umro za bližnjeg zaslužio je i crveni vinac kojeg mu je Gospa obećala. Umro je 11. agusta 1941. godine. Sveti otac papa Ivan Pavao II ga je proglasio svetim 10. oktobra 1982. godine.

Veliku Gospojinu slavimo 15. avgusta, uznesenje blažene divice Marije u Nebo, kako je pisano u Bibliji. Velik se znak pokaže na Nebu, žena obučena u Sunce, Misec joj pod nogama, a na glavi vinac od 12 zvizda. Uznesena je sveta Bogorodica u nebesko kraljevstvo i okrunjena za kraljicu Neba i zemlje.

Svetog Roku isposnika slavimo 16. avgusta ko zaštitnika od strašne bolesti kuge koja je arala po svitu. Najveća epidemija kuge bila je na Bliskom Istoku, a zarazu su prinosili putnici koji su daleko putovali, vojnici i kojikaki trgovci. Kuga je dvared zavatila Suboticu, nuz rat, glad i siromaštvo stigla je i kuga 1709. godine. Naši franjevci su bolesnike dvorili i starali se o njima jel lika za kugu nije bilo.

Drugi put je kuga zavatila cilu Bačku i Banat, samo u Subotici je umrlo više od 300 čeljadi, što je bilo zapisano, a umrlo ji je tušta više. Dok je kuga još arala počela je gradnja zavitne kapele posvećene svetom Roki. Kapela je sagrađena više grobnice di je saranjeno više od 30 čeljadi koje su Turci popubijali. Naši prici su uzeli zavitnu post da će postit na dan svetog Roka 16. avgusta.

Svetog Stipana kralja spominjemo se 20. avgusta, a svetog Bartula apostola se spominjemo 24. avgusta. Poslidnje nedilje avgusta slavi se proštenje na Bunariću. To je nama najbliže Marijino svetište koje se spominje ko sveto misto zdravo odavno, a križ je podignut 1893. godine kod izvora Bunarić.

A. V. K

BUNJEVAČKA ZDILA

Litnja užna

Pile s valjuškama

jedno domaće pile od jedne i po kile
2 krumpira
2 paprike
1 glavica crnog luka
1 kašika masti
po kašike sitne paprike
malo soli

Za valjuške: 25 deka brašna, dva jajeta i 1 kašika ulja

Očišćeno i oprano pile isić na komade. Luk isić i popržit na masti i dodat sitnu papriku, so i meso, nalit vode da pokrije meso. Kad provre metnit krumpir isičen na četvoro a paprike učitavo. Poklopit i i kuvat da lagano vreje, pazit da voda ne uvre. Kad je skoro kuvano od tista malom kašikom uzimat valjuške i mećat da se kuvaje. Kad se dignu gori kuvani su. Iznet na astal u sudu u kojem se kuvalo.

Oblatne 1

6 jaja
30 deka šećera
3 rebra čokolade
1 margarin

Umutit jaja sa šećerom i kuvat na pari, kad počme da se zgušnjava dodat čokoladu, promišat i skinit da se ladi. Kad se proladi dodat margarin i primazat jedno pakovanje oblatne.

Oblatne 2

6 jaja
50 deka šećera
1 margarin

2 rebra čokolade
20 deka ora
10 deka suvog grožđa
1 pakovanje oblatni

Polak šećera ispržit da požuti pa salit na 6 umućeni biljanaca, dodat čokoladu, sickane orase i suvo grožđe. Kad se proladi dodat 6 žumanaca sa 25 deka šećera i jedan margarine, dobro umutiti i sastavit sve zajedno i namazat oblatne.

Sladoled

10 kašika šećera
5 jaja
3 šlaga

Sve to dobro umutit i dodat ukus po volji, čokolada, vanilija, jagoda… Promišat i ostavit da se sladoled smrzne. (Ko želi sveže voće ono se doda dok se sladoled još muti).

A. V. K.

UPOZNAJTE IVANA I SONJU, BANDAŠA I BANDAŠICU, SOMBORSKE BUNJEVAČKE DUŽIONICE 2016.

Folklor i tradiciju nose u srcu i duši

Mladi par, centralne ličnosti somborske bunjevačke Dužionice, **Sonja Krstić** i **Ivan Fratrić**, imaju veliku zajedničku ljubav, a to je folklor. Druženje, igra, pisma, lipa nošnja, putovanja, nova iskustva, znanja... sve to pruža im njev „Ravangrad", kulturno-umitničko društvo u kojem su, Sonja od svoje šeste, a Ivan od 15. godine

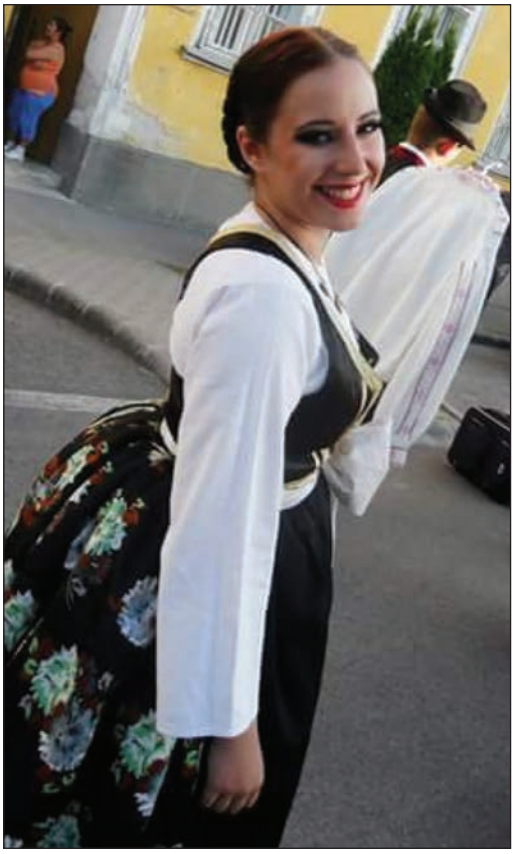

Bandašica i bandaš Sonja Krstić i Ivan Fratrić

Životna opridiljenja, hobi

Ivan živi na bunjevačkim salašima Nenadić, što je na niki način i opridililo njegovo profesionalno usmirenje. Završio je sridnju poljoprivrednu škulu.

– Volim poljoprivredu, život u prirodi i na salašu i zato je upravo to moje životno opridiljenje.

Sonja je završila sridnju škulu ko tehničar za zaštitu životne sridine, a potom upisala studije i sad je apsolvent na VŠSSOV u Kikindi, odsek za tradicionalne igre.

– Oduvik sam volila da plešem, a u folkloru sam se pronašla i odlučila da mi to bude profesija. Želim da jednog dana učim druge svemu što ima veze sa narodnom tradicijom.

Ivan ističe da, osim folklora, njegova interesovanja su vezana za poljoprivredu odnosno okrenuta prema praćenju novi tehnologija u ovoj oblasti.

– Zdravo je važno, a pogotovo u današnje vrime, bit u korak s novim tehnologijama, posebno kad je rič o poljoprivredi. Mi smo ode u ravnici i to naše ogromno bogatstvo tribamo znat iskoristit tako da nam donosi kvalitet i blagostanje.

Sonja je naglasila da joj je želja da po završetku škulovanja radi poso koji je vezan za kulturu, a naročito da radi s dicom, organizuje razne radionice i pomaže ljudima putom humanitarni akcija. Al, njezina interesovanja su šira. Vrimena ima i za hobi.

– Folklor je moja prva ljubav, dok je moja druga ljubav ronjenje. Ova ljubav se rodila dok sam ko mala gledala emisije o podvodnom svitu. Moji roditelji su to primetili i odveli me na prvi ronilački trening. Od tog dana sam ronilac sa dvi zvizdice i član ronilačkog kluba „Green house" u Somboru. Moja posebna interesovanja su ajkule i jezici. Volila bi da naučim sve jezike, pa da mogu da se sporazumim sa svim ljudima na zemlji. Što se ajkula tiče, njima sam fascinirana. Smatram da su zanimljive, prilipe i opasne. Nadam se da ću jednog dana imat priliku da ronim u moru s njima – divani Sonja za „Bunjevačke novine".

Ivanove želje su uglavnom vezane za folklor.

– S obzirom na to da se bavim folklorom, volio bi da putujem sa svojim prijateljima iz KUD-a „Ravangrad" i tako obađemo mnoga zanimljiva mista i gradove. Druženje s mladim ljudima iz svi krajova svita koji imaju slična opridiljenja i upoznavanje drugi kultura i običaja je ono što mislim da ću i ostvarit.

Posebno interesovanje Ivan ima

za motore pa je i njegov još nedosanjani san vezan za lipe dvotočkaše.

– Volio bi da ko turista, na dva točka, i to na motoru, obađem cio svit. Virujem da bi ovako putovanje na niki način i avantura ispunilo svu moju maštariju i želje.

O porodičnoj tradiciji

U familiji Fratrić skupio se čitav album porodični slika s proslava žetveni običaja i Dužionice na šta su Fratrići posebno ponosni i rado nastavljaju započetu tradiciju.

– Još je moja baba Katica bila bandašica 1963. godine, a njezin brat, moj dida-ujak je bio bandaš 1967. Moj tata je bio bandaš 1986. i to u našim salašima Nenadić, a u varoši bandaš je bio 1989. Moj strika Josa je bio bandaš u bunjevačkim salašima 1988. Počasnu ulogu bandaša na somborskoj bunjevačkoj Dužionici dobio sam i ja, i to tačno posli puni 30 godina od kad je moj otac bio bandaš.

Već godinama unatrag Ivan je znao da će i on jednog dana imat tu časnu ulogu da ponese krunu i kruv na završnoj žetelačkoj svečanosti, što smatra vrlo odgovornom ulogom.

– Pošto smo mala grana naroda sa svim svojim posebnostima, u obavezi smo da čuvamo našu pripadnost bunjevačkom narodu. Tako i ja idem očevim stopama. Moja braća i ja pratimo naše roditelje u okviru aktivnosti u UG „Bunjevačko kolo", a naš najmlađi brat Bojan pohađa u školi predmet bunjevački govor s elementima nacionalne kultu-re.

S obzirom na to da je u folkloru od mali nogu, Sonja je imala prilike da bolje upozna mnoge kulture, običaje, nošnju...

– Izuzetno volim i poštivam bunjevačku kulturu – naglasila je Sonja Krstić, pa nastavila:

– Trudim se da je očuvam što više možem. Za smotru folklora sam, sa predizvođačkim sastavom GKUD „Ravangrad „, pripravljala bunjevački običaj „kraljice". U ovom mi je tušta pomogo Dragan Kubatov, čovik koji mi je pružo podršku i davo savite kako bi to izgledalo što bolje. Možemo se pofalit da je običaj stigo do pokrajinskog takmičenja koje će bit održano u septembru misecu, u Vrbasu. Drago mi je što možem prinosit svoje znanje o bunjevačkoj kulturi na dicu i na ostalu čeljad.

Tuđe poštuj, a svojim se diči

Porodično vaspitanje i tradicija čuvanja običaja je ono što niguju Fratrići.

– Naš otac Antun prino je te osićaje na braću i mene. On je moj uzor i velik oslonac. Kako je i sam decenijama aktivan folkloraš i član „Bunjevačkog kola", upravo je to dio našeg porodičnog nasliđa i ono što ćemo i moja braća i ja, po uzoru na našeg oca, čuvat i prinosit na nove generacije.

Kako je narodna tradicija i ljubav i profesionalno opridiljenje Sonja je čvrsta u svojim stavovima i nesebičnoj želji za očuvanjom kulturnog nasliđa.

– Svaki narod ima svoju kulturu i smatram da triba da je čuva, al isto tako da triba da se niguju tradicija i običaji drugi naroda i kultura. To je jedan od načina da se širi ljubav med ljudima, nacijama, da bude što manje tenzije i nemira u svitu. Kultura nas sve veže! – zaključuje Sonja i poručuje:

– Mladima, al ne samo mlađim, neg i starijim generacijama, želim da poručim da više učestvuju u kulturnim dešavanjima, da se bave sportom, da iđu na ples, na bilo koju vrstu rekreacije... Takođe, da više vrimena provode u krugu porodice i prijatelja. Ne vrti se cili svit oko kompjutera, interneta i igrica. Izađite napolje, udahnite, nabacite osmij na lice i sami sebi izgradite lipši i bolji život! **R. P.**

KOPRIVA NIJE KOROV, NEG LIK

Koristili je i Rimljani

Ima je, moglo bi se kazat, svudan i na svakom mistu. Kadgod su je smatrali korovom kojem ništa ne škodi i koji raste na svim zemljištima. Svima je dobro poznata po tom da je neprijatna, žari, peče... U narodu je poznata pod imenom velika kopriva il žara, a latinski naziv za ovu likovitu travu je Urtica Dioika. Koprivu su, ko lik, koristili još stari Rimljani.

Koprivu je siromašan svit vikovima upotribljavo u razne svrhe: za stoku, za ilo u domaćinstvu, i to isto tako ko što je varoška čeljad asnirala špinat (špenat,spanać)! Za lik se beru mladi zeleni listovi koprive, grančice u cvatu i koren. Dokazano je da je mlado zeleno lišće najlikovitije! Al, zašto? U koprivi ima tušta C vitamina, tanina (gorke supstance), hlorofila-zelena boja dolazi od hlorofila, mravlje, sirćetne i maslačne kiseline, lecitina, fitosterola, vitamina K, a takođe, ima u svojim žarama histamina (supstance koje se koriste protiv alergije), a ima i glikokinina koji je zdravo dobar protiv šećerne bolesti.

Dobra je za obnovljanje krvi kod malokrvnosti, za jačanje cilog organizma, protiv padavice, kod pljuvanja i izbacivanja krvi, za zarastanje krasta, kod bolesti pluća, srdobolje, reumatizma, uboda, protiv peruti, kod rahitisa, za dojilje da im nadođe mliko, kod žučni oboljenja... Za svaku od ovi bolesti postoje recepti od koprive.

Med od sveže koprive za jačanje i čišćenje cilog organizma:

Naberu se friški, mladi listovi koprive (po želji), iscidi se na sokovniku sok iz ti listova. Koliko mililitara soka dobijete, toliko u taj sok prirodnog meda umišate. Sve triba raditi u caklenim, porcelanskim posudama, mišati drvenom varjačom el kašikom, ostavit dobijenu masu u caklenu bocu, poklopit i metnit na ladno u frižider. Koristi se svako jutro jedna kafena kašičica sa 2 dcl mlake vode na prazan želudac i to oma pri ustajanju. Po sata posli tog se mož ist i pit! Ovaj med pročišćava cili organizam i ujedno ga jača i vraća u normalu.

Čaj od koprive protiv alergije:

Jednu šaku friški listova koprive prilit s 2 litre ladne vode, stavit na vatru da provri. Nakon 5 minuta skinit s vatre, poklopit i ostavit 15 minuta da stoji. Procidit u cakleni bokal i to popit u toku dana. Za one koji imaju polensku alergiju ovaj napitak koristit misec dana prija cvatanja trava, korova i slično. Ovaj čaj se ujedno koristi i kod anemične dice i ljudi!

Losion za kosu od koprive:

100 grama lista koprive kuva se 20 minuta u kišnici el destilovanoj vodi, doda se 25 grama cvata kamilice, poklopi i ostavi da stoji 8 sati! Procidi se na gazi i u tečnost doda 200 grama jabukovog sirćeta. S ovim losionom se trlja koren kose svako veče dok se sve tečnost ne potroši!

Eva Kovač Pečkai

ŽETVA I VRŠIDBA NA SOMBORSKIM BUNJEVAČKIM SALAŠIMA

Litnji sat vridniji neg zimski dan

Tek što pripeče lito, oko Petrova, na somborskim bunjevačkim salašima, u Gradini i Nenadiću, počinjali su žetveni radovi, koji bi uposlili svu kućnu čeljad. Žetva je pridstavljala mukotrpan poso, koji se obavljo po užarenom suncu, od njegovog izlaska do zalaska (u somborski salašara postojala je izreka da jedan litnji sat više vridi nego zimski dan), a kako su tokom XVIII i prve polovine XIX vika ovdašnji Bunjevci posidovali velike površine oranica, od nikoliko desetina do nikoliko stotina stari jutara (staro jutro je zavaćalo 2.000 kvadratni hvati), poso je bio velik i tražio je brzinu, vištinu i potpunu posvećenost.

Dužionica u somborskom „Bunjevačkom kolu" 1936. godine

Žito se kosilo ručno, ispočetka srpom, a tek kasnije kosom, koja se isprva upotribljavala samo za košenje trave, a riđe za žita jel bi prilikom kosidbe mrsila klasove. Radilo se obično u parovima (risar i risaruša). Risar el žetelac bi išo naprid i srpom el kosom kosio žito, vatajuć onoliko klasova (stabljika) koliko je šakom mogo obuvatit (risar je za pojasom imo zadenut vondir od kravljeg roga, nasut vodom, u koji je stavljo gladalicu za oštrenje srpa el kose). Srpom bi odrizivo obuvaćeno klasje na desetak centi iznad zemlje, odnosno korena, a ta količina odsičenog žita naziva se rukovet. Risaruša bi za njim rukovetala, odnosno kukom skupljala pokošeno klasje, koje bi (el kogod od stariji iza nje) vezivala u snoplje pomoću slamene užadi (tzv. užadi „od vlaća" koja su bila pletena od zrili strukova, u zoru, dok su žita još natopljena rosom i koja su u vrime rukovetanja bila privezana na leđima risaruše, o „stražnjoj" kecelji pripasanoj iznad kukova).

Parna vršalica na somborskom salašu, početkom XX vika

Mlađarija je snoplje vukla i dila ga u krstine koje su pravljene kako bi snopovi što manje bili izloženi kiši. Osam snopova je slagano unakrst (četiri puta po dva snopa) tako da žitne vlati budu u sridini krstine, a odozgor je mećan deveti snop, „gornjak" (u Bunjevaca „popo"), uvik okrenut prema jugu, jel vitrovi najviše duvaje sa istoka el zapada, pa bi ga, da je okrenut na jednu od te dvi strane, lako podigli. Ti devet snopova činilo je „deveticu", a dvi ovake devetice, sadivene jedna nuz drugu, činile su krstinu. Pokadgod, ukoliko je zemlja bila vlažna od kiše, stavljan je i deseti, najdonji snop, koji su salašari zvali „kurjak". Pokošeno žito složeno u krstine ostajalo je na poljima još nikoliko dana da se dobro prosuši, posli čega je taljigama prinošeno na guvno. Dobri risari su, posebno u dobrostojeći salašara sa velikim posidima, bili na cini, a dobijali su oko 200 kg žita u zrnu za obavljen poso.

Posli risa, somborski Bunjevci su proslavljali dužionicu (dožionica, dužjanca), staru porodičnu, a kasnije opštu zemljoradničku svečanost, koju su njevi prici prineli iz kadgodadašnje postojbine, kada su se prija više od tri vika doselili u se-

vernu i severozapadnu Bačku (Jovan Erdeljanović biluži ovaj običaj u Sinjskoj krajini pod imenom „doženjancija", u Lici „dožinjancija", a u Dalmatinskoj Zagori običaj se nazivo „dožencija"). Kad se ris završi, očisti i uredi njiva, risaruše su plele vinac i krunu od klasja novog žita. Vinac je mećan oko šešira bandaša (pridvodnika žetve, obično najrevnosnijeg i najsposobnijeg kosača), a kruna je nošena domaćinu na salaš. Risari bi stavili kose na ramena, risaruše uzele kuke u ruke i dvoje po dvoje bi ulazili na salaš, di su ji dočekivali domaćin i domaćica. Domaćica je blagoslovenom (osvećenom) vodom škropila vinac od žita, a ukućani su polivali vodom risare, koje je domaćin nudio vinom. Kad bi bandaš prido domaćinu vinac i krunu, ovaj bi sve risare ponudio sveča-nom užnom. Vinac od žita je bio čuvan u sobi el na gonku do slideće žetve.

Od ove porodične svečanosti u bački Bunjevaca je početkom XX vika nastala opšta proslava završetka žetve. U Somboru su prve dužionice javno proslavljene trideseti godina XX vika i imale su sličnu sadržinu ko i porodična proslava završetka žetveni radova. Sa svi somborski salaša u varoš tada su dolazili kosci obučeni u narodne nošnje. Tom prilikom biran je najbolji kosac med salašarima (bandaš) sa svojom pomoćnicom (bandašicom). Oni su na čelu svečane povorke, u okićenom paradnom fijakeru u koji su bila upregnuta tri el četri konja, u pratnji tamburaša, nosili vinac ispleten od novog žita kroz varoš, sve do crkve Svetog Trojstva. U crkvi je vinac bio posvećen za vrime mise zafalnice za dobar rod, a posli mise održavana je svečana užna, sa zabavom za mladež koja bi trajala do zore.

Po završetku žetve počinjala je vršidba. Obavljana je na salaškom guvnu, pomoću volova el nepotkovani konja (smatralo se da volovi bolje vršu žito neg konji i da manje balegaju). Guvno je prithodno moralo da bude očišćeno, poliveno vodom i poravnato, bez pukotina u zemlji da u nji ne bi padalo ovršeno sime, a dio guvna na kojem se vrlo bilo je prečnika od deset do 15 metara. Volovi el konji (od tri ili četiri, pa do 12 grla) digdi su bili slobodni, mada češće štrangom svezani za alku el omču na stožeru (visokom kocu el stubu). Na vršalj (misto di se žito vrlo, el vršilo – kako se govorilo na somborskim salašima) nasađivano je po 30 krstina, a snoplje je postavljano uspravno, pa bi se zatim puštalo po desetak i više grla da se kreću i gaze žito. Usrid vršalja salašar bi ji bičem gonio, a okolna čeljad bi pazila da ne izađu sa guvna.

Povrimeno je marva puštana da se odmori, a za to vrime vilama je pritresana slama i slagano je priostalo snoplje za nastavak vršidbe. Tako se radilo triput, posli čega je marva izvođena sa guvna, a salašari su započinjali odvajanje slame i plive i zgrtanje zrna (posli uklanjanja slame, na guvnu je ostajalo sime izmišano sa sitnom plivom, a zrnevlje bi od plive bilo čišćeno tako što bi kogod od salašara drvenom lopatom zavatio sime i plivu i baco ji uvis, pa bi strujanje vazduha odnosilo plivu po strani, a zrnevlje je, ko teže, padalo na gomilu). Vršidba je trajala dugo, pokadkad i do sridine jeseni, a dok ne bi bila okončana prinosi žetve su ostajali pod vedrim nebom, pa bi u slučaju dugotrajnije vlage i češći kiša dio žita i proklijo.

Prve vršalice („vatrene", odnosno parne) pojavile su se na somborskim salašima sedamdeseti godina XIX vika (vlasnik prve vršalice bio je 1872. g. bogati zemljoposednik Karolj Estergomi, a štogod kasnije parnu vršalicu imo je i ovdašnji mlinar i zemljoposidnik, Bunjevac Stipan Džinić). Posli vršidbe, očišćeno zrnevlje žita u džakovima je nošeno u ambar el na tavan.

Završetkom žetve i vršidbe, somborski bunjevački salašari obavili bi najvažniji i najteži dio godišnji poljoprivredni radova.

Milan Stepanović

DA SE NE ZABORAVE SINOVI I ĆERI SUBOTIČKE RAVNICE (XXXIII)

Divan s čovikom o ratu

TOMAŠKOVIĆ (Đene) JOSO, rođen 25. jula 1918. godine, živio je u vrime divana, u Tavankutu broj 1553. Evo šta je učitelju Antunu Vidakoviću svojevrimeno divanio.

Gadžur Kata i njezin sin Stipić Marko u bolnici u Zrenjaninu 1945. posli teškog ranjavanja Markovog u kuk

Ko borac dobrovoljno sam se javio u bazu Skenderevo. Malo sam tu bio pa sam očo u Žensku gimnaziju (sad O.Š. „Ivan Goran Kovačić, pr. Z.S.). Otaleg su nas poslali u Sombor. Tako sam potpo u 51. diviziju. U Somboru smo bili jedno vrime dok nas nisu podilili. Ja sam pripo jednom oficiru, koji je bio oficir još za vrime stare Jugoslavije. On je tražio nas 64. Posli tog smo očli u Tompu u Madžarsku. Tamo smo dobili konje. Otaleg smo očli jedni za Novi Sad, jedni za Žednik i Bačku Topolu. Tamo smo bili jedno vrime, pa smo očli za Bečkerek. U Bečkereku sam bio 9 miseci. Bio nam je zadatak ko elitna vojska da skupljamo dezertere. To je bilo opasno raditi, jer fajin nji nisu tili ić u Titovu vojsku. Bilo je i ranjeni i ubijeni, jer su se skrivali u slamu, jame i po tavanima, tako da mi ne znamo di su. Oni su nas iznenađivali i ubijali.

Posli sam došo u Bačku, tu sam isto dobio zadatak ko elita da budem graničar od Tise do Dunava, 5 km unutra u dubinu. Tu smo pratili šta se dešava, da nema kake bune, obaviještavali smo svaka 24 sata. Držali smo partizanske sastanke i di su bili skojevci, sve smo mi morali znat, da ne bi bilo kake izdaje. Tako da smo mi to sve obaviještavali i onda kad je došla demobilizacija, pošto sam služio u KNOJ-u. Ja sam bio 18. godište, osto sam još 7 miseci produženo.

Onda sam se demobiliso i sad živim ko stari čovik, a moji ratni drugovi, svi su pomrli. Ja još živim ode u Gornjem Tavankutu, s mojom ženom. Dobijam borački dodatak, al je zdravo mali, svega 100 dinara. Ima koji su dobijali fajin više, al ja još uvik dobijam.

Gadžur Kata i njezin sin Stipić Marko u bolnici Zrenjanin 1945. posli teškog ranjavanja Markovog u kuk.

Priredio:
Zvonko Stantić, politikolog
Zabilužio:
Antun Vidaković, učitelj

KONJIČKI KLUB BAČKA ORGANIZOVO TRKE ZA DUŽIJANCU

Nuz vinac od žita i nov rekord

Konjički klub Bačka je u nedilju, 31. jula, bio domaćin tradicionalni kasački trka „Dužijanca 2016", a u klubu se na ovaj način još od 1968. godine priključivaje proslavi završetka žetveni obaveza.

Trkački dan je okupio kasače u deset takmičarski trka, a tri su bile vezane za Dužijancu. Prvo su, kroz dvi kvalifikacione grupe izabrani oni koji će se takmičit u finalu, a u takoj konkurenciji najbolje je bilo grlo **Rincope Jet** s vozačem **Goranon Zolnaijom**.

Ovaj dvojac je nadvisio rivale, povo je od starta, te je nadmudrio i nadjačo protivnike u završnici. Nakon što je ovo grlo prošlog miseca postavilo nov rekord na milju (1.609) metara, od sad je i rekorder Dužijance sa vrimenom od 1:14,9 min/km. Njima su pripale i novčana nagrada, al i tradicionalne, prilazni pehar, pokrivač za konja i simbol Dužijance, vinac od žita.

Grlo Rincope Jet ulazi u finiš, a prati ga Grumetti

– Mislimo da grlo potvrđiva da je trenutno najbolje u Srbiji. Mislim da je moglo bit i za nijansu bolje, jer je došlo u pomeranju u kalendaru zbog Despotova. Bilo je dosta napora u poslidnje vrime i to se odrazilo i na ovaj rezultat. Mislim da za narednu godinu možemo još bolje, jer smo sad već ostvarili dobru formu. Imali smo opasne protivnike u finalu, prija svega Grumetti i Piera del Bar. Bolji smo od konkurenata, ima malo lošu narav, nezgodan je u gužvi, pa smo zato i išli sa rizičnijom taktikom, da držimo čelo od početka do kraja trke – ističe Zolnaji.

Rezultati, **prva kasačka trka „Subotica-Enghien"**: Usselle du Loir (B. Kečenović) 1:20,8, Audacieuse Lorme (M. Kečenović) 1:21,5, Blondie de Chenu (D. Katanić) 1:21,0, Unilfore (B. Skenderović) 1:21,8, **druga kasačka trka, „Gruccione"**: Lejla SP (P. Knekt) 1:21,5, Barbados AT (D. Katanić) 1:21,6, Protecta Ferm (B. Mukić) 1:21,7, Simba (M. Pantić) 1:22,0, **treća kasačka trka, „Living Line"**: Dolar F (B. Kečenović) 1;18,2, Asia (A. Horvatski) 1:18,5, Danka SG (S. Grujić) 1:19,5, Sacramento Tim (P. Knekt) 1:19,7, **četvrta kasačka trka, „Dužijanca, prvo polufinale"**: Rincope Jet (G. Zolnai) 1:15,6, Bea Kievitshof (M. Tasić) 1:15,7, Amazon Banker (D. Katanić) 1:15,9, Quick Viervil (V. Bjelogrlić) 1:16,0, Lambert Sas (A. Vuković) 1:17,3, **peta kasačka trka, „Dužijanca, drugo polufinale"**: Piera del Bar (Z. Ožvar) 1:16,2, Grumetti (B. Mukić) 1:16,6, Credits by Myself (D. Katanić) 1:16,9, Nasa Vita (B. Kečenović) 1:17,0, **šesta kasačka trka, „Dikron"**: Destiny SG (S. Peić Tukuljac) 1:19,5, Doli S (S. Grujić) 1:19,6, Andraj P (N. Poljaković) 1:19,7, Fila (M. Gajić) 1:19,8, **sedma kasačka trka, „Lucibel":** Pita Jet (A. Vereb) 1:17,5, Inerra (Z. Petrović) 1:17,6, Pablo Yet (D. Katanić) 1:17,7, Ironwill (D. Petrović) 1:17,7, **osma kasačka trka, „Thadrow"**: Andover Love (S. Sič) 1:19,5, Dorin Up (I. Tumbas Loketić) 1:19,8, Bellissima (B. Mukić) 1:19,9, Ema OZ (A. Vereb) 1:20,5, **deveta kasačka trka, „Dužijanca, finale"**: Rincope Jet (G. Zolnai) 1:14,9, Credits by Myself (D. Katanić) 1:15,0, Quick Viervil (V. Bjelogrlić) 1:15,2, Grumetti (B. Mukić) 1:15,4, Piera del Bar (Z. Ožvar) 1:15,6, **deseta kasačka trka, „Allyhills Hico"**: Bonaparta (B. Mukić) 1:21,3, Clair de Lune (M. Pantić) 1:21,8, Dance Me (B. Kečenović) 1:23,0, Alisa MN (D. Petrović) 1:23,6.

N. S.

DOSADAŠNJI POBEDNICI

Trke Dužijance voze se od 1968. godine, a trke jedino nisu održane 1999. godine. Pobidnici su bili, redom Divat II, Diofat, Jeder, Divat II, Artur, Migrena, Cann, Migrena, Amančio, Super, Alisa II, Lorna, Dingo, Nikser, Auro, Maestro, Jortina Way, Berdi, Aton, Dalf, Atila III, Arada Pride, Arada Pride, Listor/Faun, Thadroe, Thadrow, Lobor, Riano, Riano, Lucibel, Allyhills Hico, Emma Boss, Dikron, Annie, Dama Crown, Petar Pan, Atareg, Fantastik Lobell, Vincent O, Stela Victory, Trocadero, Living Line, Gruccione, Inquisitor, Inquisitor, Luna d' Asolo, Credits by Myself.

NAUČNICI PRONAŠLI PRITKA SVI ŽIVI ORGANIZAMA

Luka – začetnik života na zemlji – dobio ime

Iako je mali njegov značaj, za nauku je ogroman, Luka il tačnije LUCA (Last Universal Common Ancestor) razjasnio je naučnicima mnoge nepoznanice o raznovrsnosti živi organizama na našoj planeti

U svitlu ovog naučnog otkrića vode se još uvek žučne debate med naučnicima u kakim je okolnostima ovaj jednoćelijski oblik života evoluiro. Po jednima to su morale bit ekstremne okolnosti koje samo taki oblik života mož podnet, dok drugi smatraje da je za razvitak u kompleksnije oblike života iz tako primitivnog stanja to morala bit mirna voda, močvara el bara.

Istraživačima se ovaki pronalazak, naravno, nije sam ponudio na srebrnom poslužavniku. Prije pronalaženja Luke tribalo je prigledat bezmalo dvi iljade mikroba koji postoje u naše vrime pa sve do samog nastanka Zemlje. Epilog tog traganja na poslitku bio je Luka, koji je po svemu sudeći najvirovatnije živo prapočelo svi oblika života koji danas postoje.

Ko i sve živo što je od Luke nastalo, tako je i on sam imo svoj početak. Naučnici se slažu da je taj početak bio prije 3,8 milijardi godina, a u jednom trenutku ova vrsta organizama razdilila se na dvi posebne jednoćelijske porodice organizama. Na bakterije i arheje.

Ovim saznanjem rišeno je dosta neodgovoreni pitanja koje je mučio naučne krugove već duže vrime.

Laički divaneć, spoznajom da se ova vrsta jednoćelijskog organizma razdilila na dvi znatno drugčije vrste, objašnjava poriklo flore i faune generalno, jer drvo i daždevnjak jasno nemaju direktnog zajedničkog pritka. Moralo je doć od ovake podile u dalekoj prošlosti planete da bi danas imali svit životinja i svit biljaka.

Ti primitivni oblici života na još uvik mladoj planeti, egzistirali su najvirovatnije duboko na dnu okeana, di se mišaju razni metali, gasovi i magma koja kulja napolje, stvarajući tako jedinstvene uslove za opstanak ovog oblika živita.

I danas, hidrotermalni izvor mista su za koja možemo slobodno kazat da čuvaju u sebi najčudnije oblike života poznate čoviku. Ne samo po svojoj spoljašnjosti već i po sposobnosti da se opstane u ekstremnim okolnostima. Ovaki uslovi života pripisuju se i Luki ko njegov prirodni i početni habitat. Dobar deo gena koje ova vrsta jednoćelijski organizama nosi to i potvrđuje.

Sve rečeno, međutim, nije egzaktno dok se ne utvrdi niz bitni činjenica. Još uvik se traga za genima koji bi jasno pokazali da su bili u stanju ovu vrstu živi bića održavat u životu. Takođe je jedan dio naučnika skeptičan po pitanju razvitka u kompleksnije oblike života baš sa dna okeana, jer ga je tamo mogla donet i prirodna katastrofa, ko što je pad meteora. Nimalo ridak događaj u vrime ranog razdoblja Zemlje.

Ono što je dosad utvrđeno i pronađeno, velik je podstrek za dalja istraživanja i svakako pridstavlja ogroman pomak u razumivanju porikla života.

Međutim, dok se ne utanače i navedene manjkavosti i odgovore na sva bitna pitanja, ono što je vrlo izvesno naš zajednički pridak sa svim što živi i što se kreće, ostaje tema za istraživanje vrsnim biolozima. Od nji se uostalom i očekuju odgovori koje nauka i javnost priželjkuju.

T. K. M.

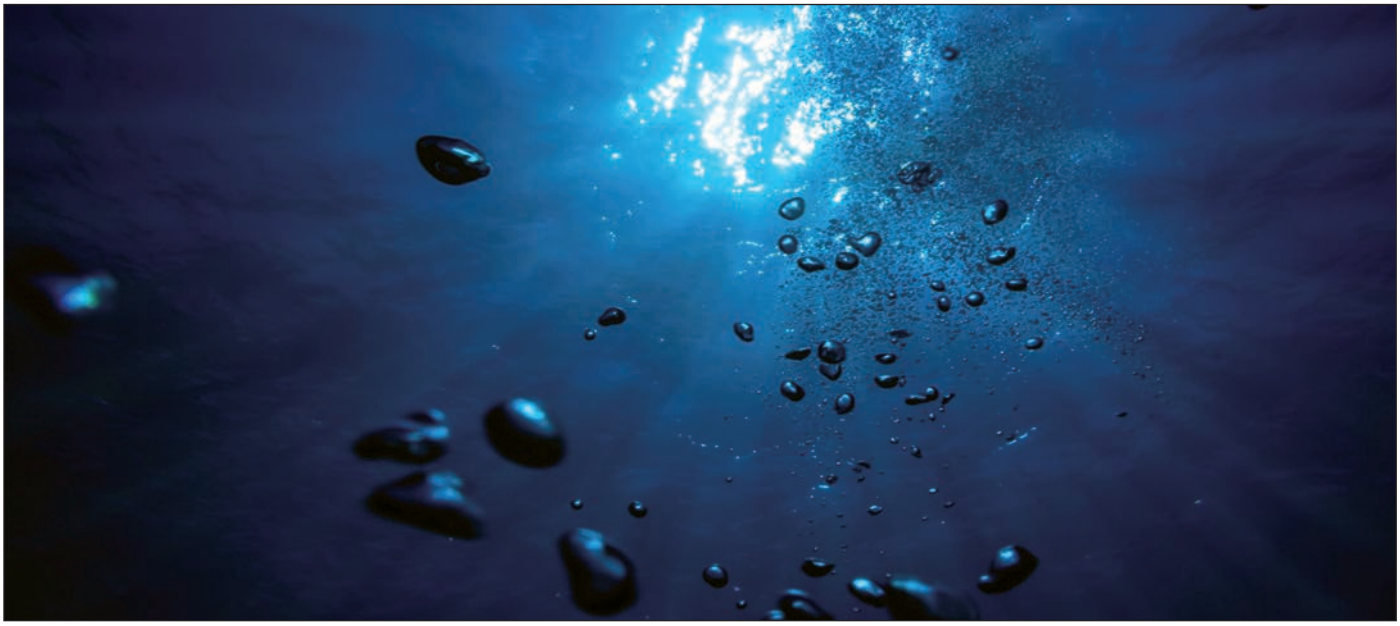

ČOVEK MOŽE DA UTIČE NA SVOJ ŽIVOT, PA I NA SREĆU

Poradimo na sreći

Sasvim je prirodno i normalno da svaki čovek želi sreću i teži njoj celoga života. Međutim, većina samo mašta o njoj i očekuje da im se ona sama dogodi, da ne govorimo o tome da je sreća vrlo subjektivan doživljaj, odnosno, svako ima svoje viđenje i predstavu o tome šta je sreća. Za nekoga je to novac, bogatstvo, dobra kola, lepa kuća, a za nekoga je sreća u ljubavi, nauci, društvenom položaju, moći, dobrom zdravlju ili je sreća raditi ono što se voli.

Ljudi se često žale kako nemaju sreće, te da ih ona zaobilazi itd. Međutum, čovek može da utiče na svoj život pa i na svoju sreću mnogo više nego što misli. Stvaranje srećnih okolnosti je veština koja se može naučiti i životni stav koji se može usvojiti.

Osnovni zadaci

Prvi uslov je odrediti cilj, odnosno znati šta zapravo želimo u životu. U tom smislu, korisno je početi od malih stvari i konkretnih sitnih ciljeva i tek kada njih ostvarimo preći na krupnije. Tako, na primer, nemojmo sebi postaviti cilj da radi bolje fizičke kondicije i zdravlja krenemo u teretanu i žestoko vežbanje – radije se opredelimo da svakog dana pešačimo 20 minuta. Postepenost i umerenost u svemu uvek daju bolje rezultate nego naglost i želja za brzim uspehom.

Imajmo strpljenja, jer sreća zahteva upornost, trud, i osećanje za pravi trenutak. Nestrpljenje je njen veliki neprijatelj. Uspešni ljudi su spremni da rade dugo i vredno da bi im sudbina bila naklonjena. Prave stvari vredi sačekati.

Poznato je da pozitivan stav privlači sreću. Čovek će imati više uspeha ako veruje u ono što radi i ako pre svega veruje u sebe. Uverenje i stav da je sve besmisleno, nemoguće, da je teško, neizvodljivo i sl. onemogućava stvaranje srećnih okolnosti. Vraćanje u prošlost i zadržavanje na lošim iskustvima takođe ometa sreću, dok koncentrisanje i razmišljanje o sopstvenom uspehu podstiče volju i želju za novim uspesima.

Ne žurimo i ne panićimo ako ne uspemo da odmah uradimo sve ono što smo zamislili da uradimo u jednom danu. Uradimo onoliko koliko možemo i imajmo na umu da je i sutra novi dan. Oprostimo i sebi i drugima umesto da se stalno nerviramo, prebacujemo ili druge krivimo.

Imajmo na umu da su razočarenja u životu neizbežna ili, kako kaže Duško Radović: „svako ima nekoga koga nema". Možemo da sažaljevamo sebe ali ne predugo. Na loša iskustva stavimo tačku i krenimo dalje. Gledajmo uvek napred i stvarajmo srećne okolnosti promenom plana, načina rada ili ponašanja. Budimo elastični i prilagođavajmo se situaciji i imajmo u rezervi uvek i „plan B".

Ne zaboravimo da je u životu potrebno i primati ali i davati – ono što dajemo jednog dana će nam se na ovaj ili onaj način vratiti. Ako ništa drugo, osećaćemo se dobro jer činimo dobro a ne zlo.

Slušajmo svoju intuiciju, što je izuzetno važno, ona je često dobar predosećaj i putokaz šta treba da uradimo u datoj situaciji.

Budimo aktivni i fizički i psihički, ne ukopavajmo se u sivilo i jednoličnost življenja, prihvatimo i tražimo novine, takođe, pronađimo nešto što volimo i što će zaokupiti naše vreme i pažnju. Zaokupljenost radom odstranjuje loše misli i neraspoloženje. Ne kaže se uzalud da je rad najbolji lek za nervozne i depresivne.

Sreća je i navika

I najzad, sreća je i navika. Kao i sve drugo i ona se može steći i naučiti. Ustajemo li svako jutro namrgođeni, ljuti na ceo svet, spremni da sve kritikujemo i ako se stalno žalimo na život i pričamo samo o problemima, na dobrom smo putu da nam to postane navika, način življenja i ozbiljna smetnja sreći. Sa druge strane, ako u svemu pokušavamo da nađemo i vidimo i lepšu stranu života, ako stalno radimo na tome da ulepšavamo svoje okruženje i život prijatnim sitnicama, ako ne bežimo od problema već se suočavamo sa njima i rešavamo ih blagovremeno – steći ćemo naviku da budemo koliko toliko zadovoljni svojim životom. Jer, budimo realni, savršenog i trajnog mira i sreće nema, to je životna realnost, jer čovek uvek želi više nego što ima, i više nego što može, i ako i to prihvatimo, još bolje ćemo se osećati. Sve, dakle, zavisi od nas samih, odnosno, sve dolazi iz naše glave.

Desa Kujundžić